

Adroddiad Blynyddol Dyletswydd Ansawdd - 2025/26

Cynnwys

1. Rhagair
2. Sut i ddarllen yr adroddiad hwn
3. Cyflwyniad
4. Dyletswydd Ansawdd: Yn ganolog i gyflawni ein Strategaeth
5. Y 12 Safon Ansawdd Iechyd a Gofal
6. Nodyn i gloi

1. Rhagair

Iechyd Cyhoeddus Cymru yw sefydliad iechyd y cyhoedd cenedlaethol Cymru. Ein pwrpas yw 'gweithio gyda'n gilydd dros Gymru iachach', lle mae pobl yn byw bywydau hirach ac iachach ac yn cael mynediad teg a chyfartal at y pethau sy'n cefnogi iechyd a llesiant, yn awr ac ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol. Mae ein Strategaeth Hirdymor (2023-35) yn nodi ein gweledigaeth ar gyfer cyflawni dyfodol iachach i bobl Cymru erbyn 2035.

Mae ein timau'n chwarae rhan hanfodol wrth atal clefydau, amddiffyn iechyd, a darparu arweinyddiaeth system, gwasanaethau arbenigol a chyngor arbenigol ar iechyd y cyhoedd. Ni yw prif ffynhonnell gwybodaeth, ymchwil, gwelliant ac arloesedd iechyd y cyhoedd sy'n cefnogi canlyniadau gwell i bobl Cymru, wedi'n harwain gan ein gwerthoedd craidd o gydweithio, ymddiriedaeth a pharch, a gwneud gwahaniaeth.

Mae'r Adroddiad Ansawdd Blynyddol hwn yn tynnu sylw at y cyflawniadau a'r canlyniadau arwyddocaol a gyflawnwyd ar draws ein blaenoriaethau, gan arddangos cynnydd yn erbyn y Safonau Ansawdd Iechyd a Gofal wrth fyfyrio ar welliannau yn y dyfodol sydd eu hangen i ymdopi â'r heriau sy'n wynebu'r GIG a gofal cymdeithasol.

Mae dysgu a gwelliant parhaus yn parhau i fod yn hanfodol i'n dull gweithredu. Yn y flwyddyn nesaf, byddwn yn parhau â'n hymdrechion i leihau anghydraddoldebau iechyd, gwella iechyd a llesiant plant a phobl ifanc, cryfhau gwybodaeth am iechyd y boblogaeth, a chynyddu cyfranogiad mewn rhaglenni brechu, sgrinio ac atal.

Mae cyflawni'r uchelgeisiau hyn yn gofyn am waith partneriaeth gref. Rydym yn parhau i gydweithio â chymunedau, Llywodraeth Cymru, sefydliadau cyhoeddus, preifat a thrydydd

sector, a phartneriaid ar draws iechyd, tai, llywodraeth leol, addysg, plismona a gwasanaethau tân i wella iechyd a llesiant ledled Cymru.

Hoffem ddiolch i gydweithwyr ar draws Iechyd Cyhoeddus Cymru am eu hymroddiad, eu harbenigedd a'u hymrwymiad, ac i'n partneriaid niferus y mae eu cydweithrediad yn hanfodol i gyflawni canlyniadau gwell i bobl Cymru.

Mae ansawdd a phrofiad yn parhau i fod yn ganolog i bopeth a wnawn, ac mae'r adroddiad hwn yn dangos ein hymrwymiad parhaus i wella canlyniadau ar gyfer y poblogaethau a wasanaethwn. Rydym yn croesawu eich adborth a'ch mewnwelediadau wrth i ni barhau i gryfhau ein dull a sicrhau bod adroddiadau yn y dyfodol yn darparu gwerth cynyddol i'n rhanddeiliaid a'n cymunedau.

Claire Birchall
Cyfarwyddwr Gweithredol Nyrsio, Ansawdd a Llywodraethu Integredig

2. Sut i ddarllen yr adroddiad hwn

Rydym wedi gwrando ar adborth ar ein Hadroddiadau Ansawdd Blynyddol blaenorol ac wedi gwneud newidiadau i adroddiad eleni i adlewyrchu'r awgrymiadau. Mae'r newidiadau rydym wedi'u gwneud yn cynnwys gwneud yr adroddiad yn gliriach ac yn fwy cryno a mabwysiadu fformat gwahanol, mwy cyfeillgar i'r defnyddiwr, gan barhau i ganiatáu inni arddangos amrywiaeth o astudiaethau achos.

Mae'r Adroddiad Ansawdd Blynyddol hwn wedi'i lunio gan ddilyn strwythur y 12 Safon Ansawdd Iechyd a Gofal (y safonau), o dan y Ddyletswydd Ansawdd (DoQ).

Gweler adran 5 – 'Y 12 Safon Ansawdd Iechyd a Gofal' am ragor o wybodaeth am y safonau.

O fewn pob Safon Ansawdd Iechyd a Gofal rydym wedi cyflwyno astudiaethau achos i rannu ein cyflawniadau a'n huchelgeisiau. Mae'r astudiaethau achos yn darparu gwybodaeth yn gryno ac yn effeithiol trwy ddilyn fformat syml a chlir fel a ganlyn:

3. Cyflwyniad

Dyma ein trydydd Adroddiad Ansawdd Blynyddol ac mae'n dangos sut rydym yn cyflawni ein rhwymedigaethau Dyletswydd Ansawdd.

Mae ein ffocws ar ansawdd a gwelliant wedi parhau i gefnogi ein huchelgais o ddod yn sefydliad sy'n dysgu a chyflawni blaenoriaethau ein Strategaeth Hirdymor (LTS). Yn ganolog i hyn mae ein System Rheoli Ansawdd (QMS), sy'n rhoi anghenion y boblogaeth wrth wraidd gwella gwasanaethau ac yn cefnogi rheoli ansawdd, cynllunio, gwella a sicrwydd ar draws y sefydliad.

Mae Iechyd Cyhoeddus Cymru wedi ymrwymo i gryfhau ei QMS yn barhaus i gefnogi darparu gwasanaethau diogel, effeithiol ac o ansawdd uchel. Yn ystod 2025-26, gwnaethom gynnydd sylweddol o ran ymgorffori ansawdd mewn prosesau sefydliadol a gwneud penderfyniadau, gan hyrwyddo diwylliant lle mae ansawdd yn gyfrifoldeb a rennir.

Fe wnaethom hefyd barhau i gryfhau ymchwil a gwerthuso ar draws y sefydliad, gan ein helpu i ymateb i heriau cymhleth a gwneud y mwyaf o gyfleoedd i wella iechyd y boblogaeth a lleihau anghydraddoldebau iechyd.

Mae gwelliant parhaus wedi'i gyflawni ar draws ein gwasanaethau sy'n wynebu cleifion, gan gynnwys Sgrinio, Diogelu Iechyd, Microbioleg a Helpa Fi i Stopio, yn ogystal â thrwy ein rhaglenni gwella iechyd, ymchwil, datblygu'r gweithlu a gweithgareddau polisi.

Rydym yn cydnabod nad ydym weithiau'n cael popeth yn iawn y tro cyntaf, ac nad ydym bob amser yn cyflawni'r safonau uchel yr ydym yn mesur ein hunain yn eu herbyn. Rydym yn cyfaddef, ar yr achlysuron hynny, ein bod yn methu â chyrraedd yr ansawdd y mae poblogaeth Cymru yn ei haeddu. Mae heriau a chymhlethdod yn parhau ar draws y system iechyd a gofal, fodd bynnag, mae ein blaenoriaethau, ein hamcanion gweithredol a'n ffocws penderfynol ar welliant yn parhau i arwain ein gwaith a chefnogi cymhwyso cyson ein Fframwaith Rheoli Ansawdd, sef system reoli'r sefydliad i alluogi gofal o'r ansawdd uchaf. Mae hyn yn ein helpu i gryfhau sut rydym yn gweithio fel sefydliad a pharhau i wneud cynnydd tuag at ein nodau yn y dyfodol.

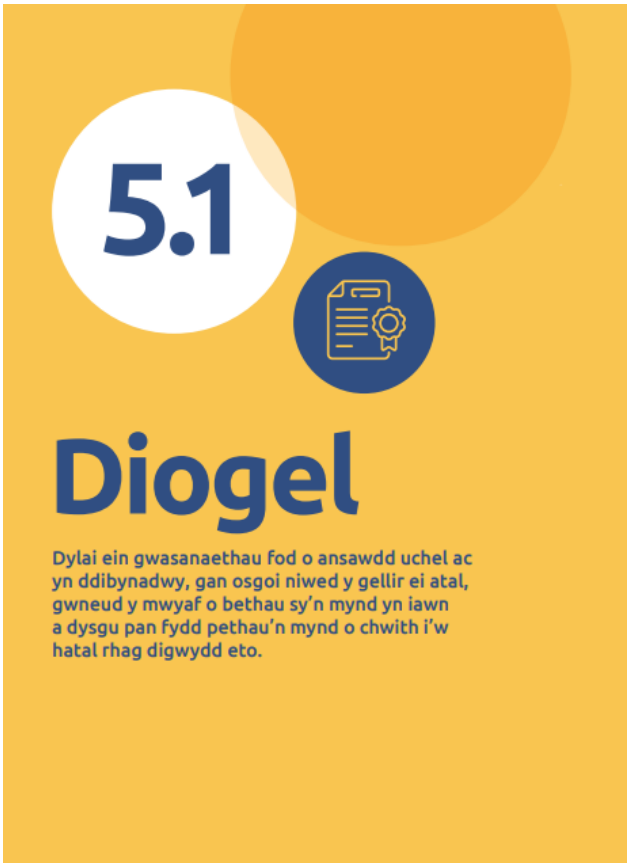
4. Dyletswydd Ansawdd - Yn ganolog i gyflawni ein Strategaeth

Mae'r Ddyletswydd Ansawdd yn golygu bod gan Iechyd Cyhoeddus Cymru gyfrifoldeb cyfreithiol i geisio gwella safon ein gwasanaethau'n barhaus (Gweithio gyda'n gilydd dros Gymru iachach**).**

Mae Iechyd Cyhoeddus Cymru yn defnyddio'r Ddyletswydd Ansawdd i sbarduno amcanion allweddol ei strategaeth:

- Dylanwadu ar benderfynyddion iechyd ehangach
- Hyrwyddo llesiant meddyliol a chymdeithasol
- Hyrwyddo ymddygiadau iach
- Darparu gwasanaethau iechyd y cyhoedd rhagorol
- Cefnogi system iechyd a gofal cynaliadwy
- Mynd i'r afael ag effeithiau newid yn yr hinsawdd ar iechyd y cyhoedd

Sgrinio Llygaid Diabetig Cymru

Cefndir

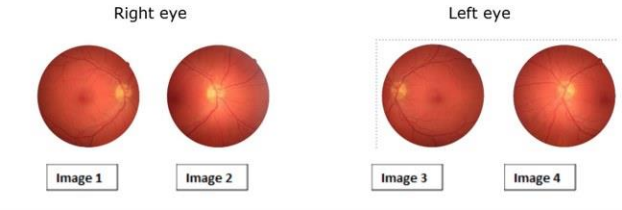
Mae Sgrinio Llygaid Diabetig Cymru (DESW) yn gyfrifol am raglen sgrinio llygaid diabetig GIG Cymru.

O fewn y rhaglen sgrinio, rydym yn cyfeirio at y bobl rydym yn eu sgrinio fel cyfranogwyr yn hytrach na chleifion, oherwydd er bod ganddynt ddiabetes, mae iechyd llygaid y rhan fwyaf o bobl yn ein rhaglen yn dda. Mae ein gwasanaeth sgrinio yn chwilio am arwyddion o retinopathi diabetig y gellir ei drin mewn pobl â diabetes ledled Cymru.

Nod Sgrinio Llygaid Diabetig Cymru yw lleihau'r risg o golli golwg y gellir ei osgoi trwy ganfod a thrin yn gynnar, os oes angen. Mae cymryd rhan mewn sgrinio yn benderfyniad gweithredol.

Cofnododd DESW 553 o ddigwyddiadau rhwng Ebrill 2024 a Mawrth 2026 a oedd yn gysylltiedig â diffyg cydymffurfio â gweithdrefnau gweithredu safonol (SOPs). Digwyddiad annisgwyl sy'n achosi problem neu sydd â'r potensial i achosi problem yw digwyddiad. Roedd 36% (199) o ddigwyddiadau yn gysylltiedig yn bennaf ag amrywiad mewn cipio delweddau retinol yn ystod

sesiwn sgrinio. Arweiniodd hyn at apwyntiadau ailadroddus a chynnydd mewn atgyfeiriadau y gellid eu hosgoi. Nododd y dadansoddiad amrywiad mewn ymarfer yn dilyn cyflwyno camerâu retinol newydd.

*1 - **Delwedd 1**: Mae hyn yn dangos cyfeiriadedd y delweddau y mae'n ofynnol eu cyflwyno ar gyfer pob llygad er mwyn iddynt gael eu hystyried yn ddigonol ar gyfer canlyniadau sgrinio. Y ddisg optig yw'r cylch melyn, sy'n dangos pibellau gwaed o fewn y llygad.*

Gwnaethon ni

Cyflwynwyd camerâu retinol newydd ar 25 Medi 2024, gyda hyfforddiant yn cael ei ddarparu i Ffotograffwyr Retinol cyn ac yn ystod y gweithrediad ac yn parhau wrth i anghenion hyfforddi gael eu nodi. Mae DESW yn gofyn am ddwy ddelwedd fesul llygad (delweddau disg-ganolog a macwlaidd-ganolog); fodd bynnag, nid oedd gosodiadau awtomatig y camera yn cyd-fynd â gweithdrefnau gweithredu safonol, felly defnyddiwyd cipio â llaw. Roedd hyn yn caniatáu i ddelweddau gael eu tynnu yn y drefn anghywir, eu dyblygu, neu i fathau anghywir o ddelweddau gael eu cadw a'u cyflwyno i'w dadansoddi, gan arwain at rai cofnodion cleifion anghyflawn neu anghywir ac arwain at alwadau'n ôl neu atgyfeiriadau diangen.

Yn dilyn adolygiad proses llawn, gostyngodd digwyddiadau yn ymwneud â diffyg cydymffurfio â gweithdrefnau gweithredu safonol 68%.

Cyflawnwyd hyn drwy nifer o gamau gweithredu, gan gynnwys:

• Gweithio'n agos gyda gwneuthurwr y camerâu i ddatblygu meddalwedd arbenigol sy'n cyd-fynd â gofynion DESW. Wedi'i gyflwyno ym mis Medi 2025, roedd hyn yn galluogi cipio'r union ddelweddau yr oedd eu hangen ar y rhaglen yn awtomatig.

• Sesiynau adborth delweddau ar gyfer Ffotograffwyr Retinol, gyda chefnogaeth y tîm Graddio a Chlinigol.

• Cymorth ychwanegol gan uwch sgrinwyr ac aelodau'r tîm clinigol, ynghyd â chyfathrebu gwell rhwng timau.

• Adolygu ac egluro gweithdrefnau gweithredu safonol i wella'r broses o gipio delweddau.

• Cynyddu adborth yn dilyn digwyddiadau i atgyfnerthu dysgu.

• Cyflwyno adolygiadau perfformiad ar gyfer yr holl staff sgrinio i gefnogi gwelliant a chydnabod arfer da.

• Cyflwyno sesiynau hyfforddi pwrpasol, gan gynnwys hyfforddiant camera pwrpasol a sesiynau rhannu gwybodaeth yn ystod mis Mawrth 2026.

Cefnogodd y camau gweithredu hyn ddull aml-dîm o newid a gwelliant parhaus o fewn DESW, gan helpu i wneud y broses sgrinio yn fwy diogel ac yn fwy effeithlon i gleifion a staff.

Beth nesaf

Bydd DESW yn ehangu monitro perfformiad yn 2026-27 trwy adolygiadau sgrinio rheolaidd ac adborth strwythuredig ar gyfer Ffotograffwyr Retinol. Bydd cydweithio â gwneuthurwr y camera yn parhau i sicrhau bod y system yn diwallu anghenion gweithredol, gan gynnwys gofynion cynnal a chadw a chysylltedd.

Bydd sesiynau hyfforddi a diweddaru parhaus ar gyfer timau sgrinio a graddio yn atgyfnerthu arfer gorau ac yn cefnogi gwelliant cynaliadwy. Yn ogystal, archwiliodd gwerthusiad camera diweddar y defnydd o ddelweddu an-fydriatig i wella profiad ac effeithlonrwydd cleifion. Bydd canlyniadau'r prosiect hwn yn cael eu hadolygu a'u hymgorffori yn rhaglen DESW.

*2 - **Delwedd 2**: llun o'r camera delwedd retinol NW500 newydd*

Menig i Ffwrdd

Cefndir

Mae atal heintiau yn hanfodol i amddiffyn staff gofal iechyd, cleifion a'r cyhoedd. Gall menig untro ansterilaidd leihau'r risg o halogiad ond dim ond pan fo amlygiad i hylifau corfforol neu sylweddau peryglus yn debygol y dylid eu defnyddio, a bob amser ochr yn ochr â hylendid dwylo effeithiol. Mae gor-ddefnydd—a atgyfnerthwyd yn ystod pandemig COVID-19—wedi arwain at wastraff diangen, effaith amgylcheddol, cynnydd mewn sensitifrwydd croen, a llai o gydymffurfiaeth â safonau hylendid. Mae mynd i'r afael â defnyddio menig yn amhriodol yn cefnogi nodau'r GIG ar gyfer gofal iechyd diogel, cynaliadwy, sy'n seiliedig ar werth.

Gwnaethon ni

Dangosodd data fod Iechyd Cyhoeddus Cymru yn defnyddio cymaint o fenig â rhai byrddau iechyd mawr yng Nghymru. Felly roedd angen i ni fynd i'r afael â hyn a deall beth oedd y newid yn y defnydd o fenig yn ei olygu i staff a chleifion, eu hagweddau at leihau'r defnydd o fenig a nodi cyfleoedd i leihau'r defnydd o fenig yn y dyfodol.

Gweithiodd yr Hwb Gwella ac Arloesi ar y cyd â gwasanaethau sgrinio ar draws Iechyd Cyhoeddus Cymru a thimau Atal a Rheoli Heintiau i nodi cyfleoedd i leihau'r defnydd o fenig ansterilaidd yn ddiogel. Canolbwyntiodd yr ymdrechion cychwynnol ar Sgrinio Llygaid Diabetig Cymru (DESW), lle barnwyd bod menig yn ddiangen ar gyfer rhoi diferion llygaid Tropicamide. Cyflwynwyd pecyn hyfforddi ac ymwybyddiaeth wedi'i dargedu, gyda chefnogaeth Uned Gwyddor Ymddygiad Iechyd Cyhoeddus Cymru, ym mis Gorffennaf 2025. Arweiniodd hyn at ostyngiad o 66% yn y defnydd o fenig o fewn DESW. Addaswyd y dull wedi hynny ar gyfer rhaglenni Sgrinio Ymlediadau Aortaidd Abdomenol (AAA) a Sgrinio Clyw Newyddenedigol, lle gwelwyd gostyngiadau cynnar yn y defnydd o fenig hefyd. Er mwyn llywio mabwysiadu ehangach, cynhaliwyd arolygon o'r cyhoedd a gweithwyr gofal iechyd proffesiynol yn 2025. Cyhoeddwyd y canfyddiadau ym mis Gorffennaf 2026, gan ddarparu argymhellion ymarferol i gefnogi gweithrediad ehangach - Tu Hwnt i'r rhwystr: Agweddau'r cyhoedd a gweithwyr gofal iechyd proffesiynol at ddefnyddio menig ansterilaidd yn lleoliadau gofal iechyd Cymru - Iechyd Cyhoeddus Cymru.

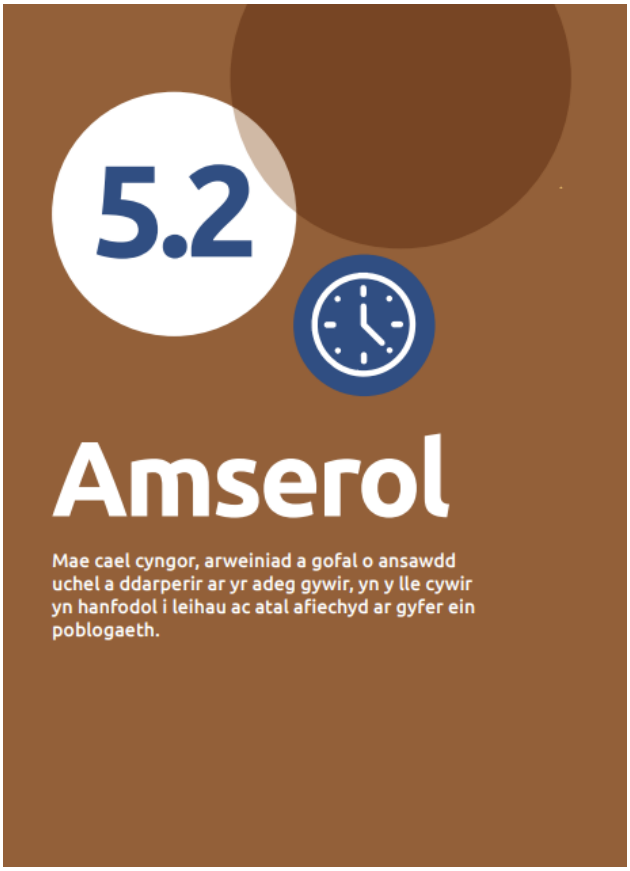
Beth nesaf

Gan adeiladu ar yr hyn a ddysgwyd o wasanaethau sgrinio, ac wedi’i lywio gan ganfyddiadau ac argymhellion adroddiad Tu Hwnt i’r Rhwystr (Menig i Ffwrdd), bydd yr ymgyrch yn cael ei hymestyn i’r gwasanaethau sgrinio sy’n weddill o fewn Iechyd Cyhoeddus Cymru. Ochr yn ochr â

hynny, bydd gwaith yn cael ei wneud i archwilio cyfleoedd i'w weithredu o fewn lleoliadau labordy microbioleg.

Yn ogystal, bydd cydweithio â Rhwydwaith Arweinwyr Cynaliadwyedd Nyrsio a Bydwreigiaeth Cymru yn cefnogi cymhwyso egwyddorion yr ymgyrch yn ehangach. Gan ddefnyddio mewnwelediadau o adroddiad Menig i Ffwrdd, bydd y bartneriaeth hon yn helpu i nodi meysydd—megis gofal sylfaenol—lle gall lleihau defnydd amhriodol o fenig wella cynaliadwyedd, cefnogi arfer sy'n seiliedig ar dystiolaeth, a chynnal safonau uchel o ran atal a rheoli heintiau.

Meithriniad Gwaed

Cefndir

Mae ymchwiliad i feithriniad gwaed yn effeithiol ar gyfer rheoli sepsis trwy nodi pathogenau i wella canlyniadau cleifion. Mae canfod y pathogen yn cael ei ddylanwadu'n gryf gan gyfaint y gwaed a gymerir. Am bob 1ml ychwanegol a gesglir, mae canfod organebau yn cynyddu tua 3%. Canfu archwiliad yn 2023 ar draws tair safle ysbyty yn Rhwydwaith Heintiau Iechyd Cyhoeddus Cymru fod diffyg llenwi'n eang, gyda 80% o boteli y tu allan i'r targed o 8–10ml a chyfartaledd o 6.3ml. Yn 2024, gwellodd dadansoddwyr diwylliant gwaed newydd yn Ysbytai Tywysoges Cymru a Threforys yr amser i'r cyfnod heintus a phrofion cyflym ar gyfer meithriniadau positif, ond roedd cyfaint y gwaed yn dal i fod yn gyfle mawr i wella.

Y sefyllfa

Er gwaethaf gwelliannau i lwybrau labordy, yn aml nid oedd poteli meithriniad gwaed yn cael eu llenwi i'r targed a argymhellwyd o 8–10ml, gan leihau'r tebygolrwydd o ganfod organebau sy'n

achosi'r heintiau, ac effeithio ar wneud diagnosis a phenderfyniadau triniaeth amserol. Nid oedd adborth misol i wardiau ysbytai yn unig wedi arwain at welliant ystyrlon. Tynnodd canfyddiadau holiaduron yn yr Adran Damweiniau ac Achosion Brys sylw hefyd at arfer anghyson a oedd yn cynnwys:

• ansicrwydd ynghylch trefnu poteli lle'r oedd angen mwy nag un

• dealltwriaeth amrywiol o amseroedd cludo'r poteli i'r labordy

• bylchau rhwng arfer canfyddedig ac arfer a arsylwyd

Gwnaethon ni

Sefydlwyd grŵp gwella ansawdd amlddisgyblaethol, gan ddod â chydweithwyr labordy, microbioleg, arweinwyr diogelwch cleifion, a meddygaeth frys ynghyd.

Gan ddefnyddio dull gwella, gwnaeth y tîm y canlynol:

• arolygu staff

• cyflwyno pecynnau meithrin gwaed

• creu ffeithluniau gweledol a fideo hyfforddi byr

• rhannu data ar lefel ward

• rhoi gwobrau cydnabyddiaeth.

Dangosodd y prosiect y gall addysg a negeseuon cyson wella arfer, ond mae'n anodd cynnal enillion pan fydd adrannau'n brysur. Gwelwyd gwelliant ar draws ystod ehangach o wardiau, gyda'r nifer a gyrhaeddodd y targed o 8–10ml yn codi o 6 i 19 ward rhwng y ddau gyfnod adolygu. Atgyfnerthodd y gwaith fod cydweithio rhwng timau clinigol a'r labordy yn hanfodol i wella ansawdd sbesimenau a gofal cleifion.

Beth nesaf

Bydd y cam nesaf yn targedu gwasanaethau Canser, lle mae cyfeintiau llenwi cymedrig yn parhau i fod islaw'r targed. Mae'r camau gweithredu a gynlluniwyd yn cynnwys:

• datblygu cynigion hyfforddi gorfodol

• deunyddiau ymsefydlu ar gyfer meddygon newydd a meddygon sy'n cylchdroi

• defnydd parhaus o ffeithluniau ac adborth ar berfformiad pobl.

Bydd y tîm hefyd yn canolbwyntio ar y pum neges gwella craidd:

• defnyddio pecynnau meithrin gwaed

• llenwi'r botel gywir yn gyntaf

• cludo'r sbesimen i'r labordy yn amserol o fewn pedair awr

• technegau i leihau halogiad sbesimenau

• atgyfnerthu'r llenwad cyfaint cywir o 8–10ml.

Y nod yw ymgorffori arfer cyson ar draws arbenigeddau ychwanegol a chynnal gwelliannau dros amser.

Rhaglen Atal Diabetes Cymru Gyfan (AWDPP)

Cefndir

Mae diabetes math 2 (T2D) yn gyflwr cyffredin lle mae lefelau siwgr yn y gwaed yn mynd yn rhy uchel, gan gynyddu'r risg o gymhlethdodau iechyd difrifol. Mae tua 200,000 o bobl yng Nghymru (neu 1 o bob 12 oedolyn) yn byw gyda diabetes, y rhan fwyaf gyda diabetes math 2. Mae'r cyflwr yn gysylltiedig â chlefyd cardiofasgwlaidd a chymhlethdodau sy'n effeithio ar yr arennau, y llygaid a'r nerfau, ac mae'n cyfrif am tua 6% o wariant gofal iechyd.

Gall pobl fod yn gyn-ddiabetig, sy'n golygu bod y clefyd yn ei gam cynnar, yn aml heb symptomau. Mae nodi cyn-ddiabetes yn gynnar yn gyfle pwysig i helpu i'w cefnogi (megis trwy ddeiet, ymarfer corff a rheoli pwysau), i leihau eu risg ac atal dilyniant i ddiabetes math 2.

Y sefyllfa

Cyn 2022, nid oedd gan Gymru raglen atgyfeirio bwrpasol ar gyfer pobl â chyn-ddiabetes, gan adael llawer o bobl heb ddiagnosis na chefnogaeth. Gyda nifer yr achosion o glefyd math 2 yn parhau i gynyddu, mae rhagamcanion yn awgrymu y gallai 48,000 yn rhagor o bobl yng Nghymru fod yn byw gyda'r cyflwr erbyn 2035 (tua 1 o bob 11 oedolyn). Mae hyn yn golygu o bosibl llawer mwy o bobl yn byw gyda diabetes, o bosibl mewn iechyd gwaeth – y gellid ei atal.

Gwnaethon ni

Lansiwyd Rhaglen Atal Diabetes Cymru Gyfan (AWDPP) yn 2022 ac fe'i darperir drwy ofal sylfaenol gan Iechyd Cyhoeddus Cymru, gan helpu pobl â chyn-ddiabetes i ddeall eu risg o ddiabetes math 2 a gwneud newidiadau i aros yn iach.

Mae Iechyd Cyhoeddus Cymru wedi ymrwymo i ddeall effaith mentrau ar ganlyniadau iechyd ac wedi cynllunio gwerthusiad fel y gellid mesur effaith ar bobl a gafodd gymorth a phobl na chafodd gymorth.

Gwnaethon ni ganfod y canlynol::

• cafodd AWDPP ei weithredu'n llwyddiannus ledled Cymru a'i gryfhau wrth i systemau lleol gael eu sefydlu.

• roedd cleifion yn gwerthfawrogi'r gefnogaeth ac yn cael gwell dealltwriaeth o'u risg o ddiabetes math 2.

• yn bwysicach fyth, roedd y rhai a gafodd gynnig AWDPP yn llai tebygol o symud ymlaen i ddiabetes math 2 ac roedd ganddynt lefelau siwgr gwaed cyfartalog is ar ôl 12 mis o'i gymharu â phecynnau gofal traddodiadol.

Gan weithio ar draws gofal sylfaenol ac iechyd y cyhoedd, helpodd gwerthusiad ni i ddeall beth sy'n gweithio a sut. At ei gilydd, mae AWDPP yn helpu pobl i leihau eu risg a gwella eu hiechyd.

Beth nesaf

Mae canlyniadau'r gwerthusiad yn cefnogi'r achos dros gyllid cynaliadwy i alluogi mynediad teg i AWDPP ar draws pob bwrdd iechyd a chlystyrau gofal sylfaenol yng Nghymru.

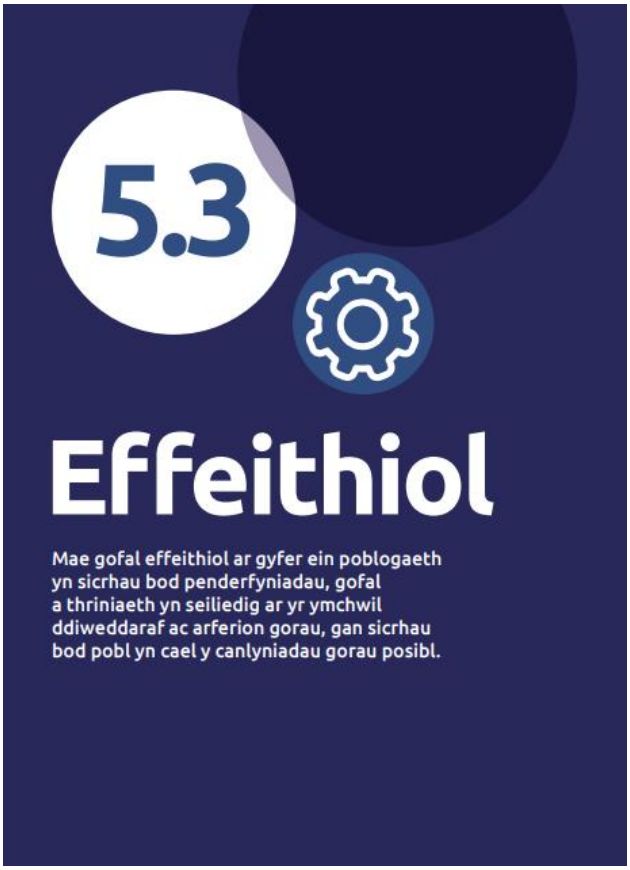
Yn ogystal,

• byddwn yn cryfhau casglu data ac adrodd mewn gofal sylfaenol er mwyn deall yn well yr amrywiad o ran y niferoedd sy'n manteisio a chanlyniadau, gan gefnogi camau gweithredu i leihau anghydraddoldebau yng nghanlyniadau iechyd pobl

• byddwn yn parhau i gasglu data presennol i fonitro canlyniadau cyfranogwyr a, thros amser, effaith y rhaglen ar gyffredinolrwydd diabetes math 2

• rydym hefyd yn datblygu llwybr ar gyfer pobl â diabetes yn ystod beichiogrwydd, gan weithio gyda menywod, timau deieteg, nyrsys diabetes, bydwragedd a gofal sylfaenol i gytuno ar brosesau atgyfeirio.

• yn ogystal, byddwn yn integreiddio gwiriadau pwysedd gwaed a cholesterol i fynd i'r afael â ffactorau risg ehangach.

Peilot Plant a Theuluoedd – Pwysau Iach: Cymru Iach

Cefndir

Mae'r Peilot Plant a Theuluoedd (PIPYN), rhan o Bwysau Iach: Cymru Iach yn ceisio atal gorbwysau a gordewdra ymhlith plant drwy ddull systemau cyfan yn y blynyddoedd cynnar. Yn 2024–25, roedd 27.3% o blant yng Nghymru yn byw gyda gordewdra neu orbwysau erbyn iddynt ddechrau yn yr ysgol, gyda mynychder uwch mewn grwpiau difreintiedig ac ardaloedd gwledig. Mae plant hefyd yn fwy tebygol o brofi anghydraddoldebau sy'n gysylltiedig â gordewdra o oedran cynnar. Mae'r rhaglen yn gweithredu ar draws Ynys Môn, Caerdydd a Merthyr Tudful i fynd i'r afael ag anghydraddoldebau, cryfhau systemau lleol, a chreu amgylcheddau sy'n cefnogi ymddygiadau iach i blant a theuluoedd.

Y sefyllfa

Yn aml, mae plant yn cyrraedd gwasanaethau rheoli pwysau yn hwyr ac ar lefelau uwch o angen. Mae ymgysylltu ag ymyriadau sy'n seiliedig ar y teulu yn amrywio ar draws ardaloedd, gyda

heriau o ran y niferoedd sy’n manteisio arnynt ac yn eu cwblhau. Mae teuluoedd yn wynebu rhwystrau system ehangach gan gynnwys mynediad at fwyd a chost bwyd, cyfyngiadau trafnidiaeth, a chyfleoedd cyfyngedig ar gyfer gweithgarwch corfforol. Mae heriau ychwanegol yn cynnwys ymgysylltiad rhieni, darpariaeth gystadleuol, a chyfyngiadau ariannu tymor byr. Mae'r ffactorau hyn yn cyfyngu ar effeithiolrwydd ymyriadau unigol ac yn ei gwneud hi'n anodd cyflawni effaith gyson. Tynnodd hyn sylw at yr angen i gryfhau'r system ehangach sy'n dylanwadu ar bwysau iach, yn hytrach na dibynnu ar wasanaethau a ddarperir o fewn y llwybr safonol.

Gwnaethon ni

Gweithiodd y rhaglen gyda chymunedau lleol, cynghorau, ysgolion a gwasanaethau iechyd i'w gwneud hi'n haws i deuluoedd fyw bywydau iachach. Yn hytrach na chanolbwyntio ar helpu unigolion i newid eu hymddygiad yn unig, ei nod oedd gwella'r pethau o'n cwmpas sy'n dylanwadu ar ein hiechyd, fel mynediad at fwyd iach, cyfleoedd i fod yn egnïol, a gwasanaethau cymorth lleol.

Bu partneriaid lleol yn cydweithio i nodi heriau a datblygu atebion a oedd yn diwallu anghenion eu cymunedau. Dangosodd y rhaglen nad oes un dull sy'n gweithio ym

mhobman, a bod hyblygrwydd lleol yn bwysig. Mae partneriaethau cryf, cyfranogiad cymunedol a data da yn allweddol i ddeall beth sy'n gweithio a chyflawni newid parhaol.

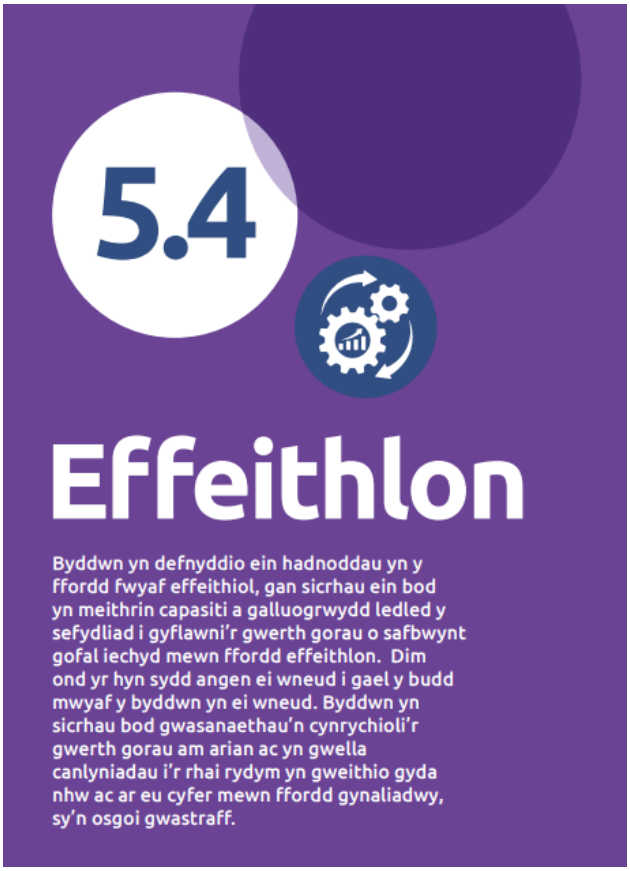
Dywedodd teuluoedd a gymerodd ran eu bod wedi gwneud newidiadau cadarnhaol gan gynnwys bwyta'n iachach, bod yn fwy egnïol a theimlo'n fwy hyderus ynglŷn â gofalu am eu hiechyd. Mae'r hyn a ddysgwyd o'r rhaglen yn dangos bod helpu pobl i wneud dewisiadau iach yn bwysig, ond mae hefyd yn bwysig gwneud y lleoedd lle rydym yn byw, yn dysgu, yn gweithio ac yn chwarae yn iachach ac yn fwy cefnogol.

Beth nesaf

Bydd y rhaglen yn parhau i weithio gyda chymunedau a sefydliadau lleol i'w gwneud hi'n haws i bobl gyflawni a chynnal pwysau iach. Bydd hyn yn cynnwys gwella mynediad at fwyd iach, creu mwy o gyfleoedd i fod yn egnïol, a chryfhau gwasanaethau cymorth lleol.

Bydd model PIPYN wedi'i adnewyddu yn ein helpu i gyflawni dull cyson ledled Cymru gan ganiatáu i gymunedau ymateb i anghenion lleol. Bydd casglu data gwell yn helpu i ddangos beth sy'n gweithio'n dda a lle mae angen gwelliannau.

Bydd cam nesaf y rhaglen yn canolbwyntio ar ddeall ei heffaith tymor hwy a defnyddio'r dysgu hwn i gefnogi ei chyflwyno'n ehangach ledled Cymru. Bydd y gwaith hefyd yn canolbwyntio ar ddod â sefydliadau a chymunedau ynghyd i greu lleoedd iachach a chefnogi bywydau iachach. Y nod yw creu newidiadau parhaol sy'n helpu plant, pobl ifanc a theuluoedd i fyw bywydau iachach a lleihau'r risg o ordewdra yn y dyfodol.

Profiad ac Adborth Pobl

Cefndir

Yn dilyn cynllun peilot llwyddiannus yn gynharach yn 2025, ym mis Rhagfyr 2025 cyflwynodd Iechyd Cyhoeddus Cymru geisiadau am adborth trwy negeseuon testun (SMS) ar draws Sgrinio Llygaid Diabetig Cymru (DESW). Mae pobl yn derbyn neges destun o fewn 72 awr i'w hapwyntiad, gan ei gwneud hi'n haws rhannu adborth tra bod eu profiad yn dal yn ffres. Ers ei gyflwyno, mae miloedd o ymatebion wedi dod i law, gan roi darlun mwy amserol a chynrychioliadol o brofiadau pobl na dulliau traddodiadol seiliedig ar bapur.

Y sefyllfa

Nid oedd y dull papur blaenorol o gasglu adborth ar ôl apwyntiadau DESW yn cynhyrchu digon o ymatebion i roi darlun dibynadwy o brofiadau pobl. Yn aml, roedd yr adborth yn gyfyngedig, wedi'i oedi ac yn llai cynrychioliadol, a oedd yn lleihau cyfleoedd i nodi themâu gwella ac ymateb yn gyflym. Y nod oedd gwella sut y gofynnwyd am adborth drwy gyflwyno dull mwy hygyrch ac amserol a allai gynyddu cyfraddau ymateb a chryfhau'r defnydd o brofiad cleifion wrth wella gwasanaethau.

Gwnaethon ni

Yn dilyn treialu adborth SMS yn DESW, defnyddiwyd yr hyn a ddysgwyd i gefnogi cyflwyniad ehangach o fis Rhagfyr 2025. Anfonwyd neges destun fer at bobl o fewn 72 awr i'w hapwyntiad, gan gynnig ffordd gyflym a chyfleus o rannu adborth. Dangosodd y peilot welliant clir yn y cyfraddau ymateb o'i gymharu â dulliau papur, ac mae'r cyflwyniad llawn wedi cynhyrchu miloedd o ymatebion ers hynny. Mae hyn wedi helpu gwasanaethau i glywed yn fwy cyson gan bobl, nodi beth sy'n gweithio'n dda a chanfod meysydd i'w gwella yn gynt. Dysgon ni fod gwneud adborth yn hawdd, yn amserol ac yn arferol yn cynyddu cyfranogiad ac yn darparu mewnwelediad cyfoethocach.

Beth nesaf

Yn 2026-27, y ffocws fydd ymgorffori adborth SMS fel rhan o arfer arferol ac ymestyn y dull ar draws rhaglenni sgrinio eraill, gan gynnwys Rhaglen Sgrinio Anewrysmau Aortig yn yr Abdomen a Bron Brawf Cymru. Bydd gwaith yn parhau i gryfhau adrodd drwy grynodebau rheolaidd, dangosfyrddau a chyfleoedd i dimau adolygu adborth a gweithredu arno. Mae cyfle hefyd i wella cynhwysiant drwy hyrwyddo llwybrau adborth amgen lle bo angen. Bydd y cam nesaf hwn yn cefnogi dull mwy cydgysylltiedig o gasglu a dysgu o brofiadau pobl.

Uned Gymorth Asesu'r Effaith ar Iechyd Cymru (UGAEIC)

Cefndir

Ym mis Tachwedd 2025, cymeradwywyd y Rheoliadau Asesu’r Effaith ar Iechyd (AEI) statudol newydd ar gyfer Cymru gan y Senedd. O fis Ebrill 2027 ymlaen, bydd yn ofynnol i bob corff

cyhoeddus, gan gynnwys Iechyd Cyhoeddus Cymru, gynnal AEIau ar benderfyniadau strategol. Mae gan Iechyd Cyhoeddus Cymru ddyletswydd gyfreithiol hefyd i gefnogi cyrff cyhoeddus a chyhoeddi Canllaw AEI statudol. Datblygwyd y canllaw hwn gyda phartneriaid ac fe'i llywiwyd gan gyngor cyfreithiol ar ganllawiau, hyfforddiant ac adnoddau cefnogol.

Y sefyllfa

Roedd angen i Uned Gymorth AEI Cymru baratoi ar gyfer gweithredu'r Rheoliadau yn 2027 a chefnogi ystod amrywiol o gyrff cyhoeddus, o'r rhai sydd â phrofiad mewn AEI i'r rhai y mae AEI yn gwbl newydd iddynt. Roedd hyn yn gofyn am ddealltwriaeth glir o anghenion hyfforddi a sicrhau bod yr holl ddeunyddiau'n cydymffurfio â'r gyfraith.

Roedd angen adolygu a diweddaru’r canllawiau, y systemau a’r adnoddau presennol yn gynhwysfawr er mwyn sicrhau eu bod yn addas at y diben o dan y fframwaith statudol newydd ac yn cefnogi cymhwysiad cyson a theg.

Gwnaethon ni

Cynhaliwyd adolygiad system gyfan, gan gynnwys Dadansoddiad Anghenion Hyfforddi cynhwysfawr, a lywiodd strategaeth hyfforddi a chynllun cyflawni AEI fesul cam a oedd yn cefnogi dilyniant sgiliau o ymwybyddiaeth sylfaenol i ymarfer uwch. Adolygwyd adnoddau hyfforddi ac e-ddysgu gan ddefnyddio adborth rhanddeiliaid a phrofion defnyddwyr i sicrhau eu bod yn hygyrch ac yn canolbwyntio ar y person. Cyhoeddwyd y Canllawiau AEI statudol ym mis Chwefror 2026 yn dilyn ymgysylltu helaeth ac adolygiad cyfreithiol, a datblygwyd cynllun ar gyfer defnydd ffurfiol o AEI a'i gyhoeddi mewn cyfnodolyn a adolygwyd gan gymheiriaid.

Mae'r gwaith hwn yn dangos arweinyddiaeth system gref, gweithio mewn partneriaeth ac ymrwymiad i welliant parhaus gyda phartneriaid ac arweinwyr AEI. Roedd y gwersi allweddol yn cynnwys pwysigrwydd alinio cydymffurfiaeth gyfreithiol â defnyddioldeb ymarferol wrth gyflawni ar gyflymder i fodloni'r amserlen statudol.

Beth nesaf

Bydd Iechyd Cyhoeddus Cymru yn parhau i weithio gyda Llywodraeth Cymru a chefnogi cyrff cyhoeddus Cymru drwy raglen hyfforddi gynhwysfawr sy'n cael ei harwain gan anghenion a chanllawiau parhaus i alluogi gweithrediad cyson, effeithiol a chyfartal o AEI ledled Cymru. Bydd monitro ymholiadau, adborth ac effaith y ddeddfwriaeth yn llywio gwelliant parhaus.

Bydd systemau ac adnoddau, gan gynnwys offer a chanllawiau, yn cael eu hadolygu'n flynyddol i sicrhau eu bod yn parhau i fod yn berthnasol ac yn seiliedig ar dystiolaeth. Bydd Iechyd

Cyhoeddus Cymru hefyd yn darparu cyngor ac arweinyddiaeth arbenigol i ymgorffori AEI fel arfer arferol ar draws y system, gan gefnogi gwneud penderfyniadau gwybodus a theg a chryfhau effaith hirdymor y ddeddfwriaeth ar iechyd y boblogaeth ac anghydraddoldebau.

Strategaeth Tegwch ym maes Sgrinio

Cefndir

Mae gan yr Adran Sgrinio weledigaeth i bawb sy'n gymwys i gael eu sgrinio gael mynediad a chyfle cyfartal i fanteisio ar eu cynnig sgrinio. Fodd bynnag, nid yw'r nifer sy'n manteisio ar sgrinio yn gyfartal ar draws pob cymuned yng Nghymru. Mae pobl yn y cymunedau mwyaf difreintiedig yn llai tebygol o fanteisio ar eu cynnig sgrinio na phobl yn yr ardaloedd lleiaf difreintiedig. Mae mewnwelediadau o ymgysylltu â chymunedau wedi dweud wrthym fod pobl yn wynebu rhwystrau i gymryd rhan mewn sgrinio oherwydd anawsterau wrth gael mynediad at sgrinio, eu dealltwriaeth o'r hyn sy'n gysylltiedig â phrawf sgrinio, a'u credoau cymdeithasol a diwylliannol ynghylch sgrinio.

Y sefyllfa

Cyhoeddwyd Strategaeth Tegwch Sgrinio yn 2022 a nododd feysydd gweithredu allweddol i leihau anghydraddoldebau sgrinio. Roedd angen adnewyddu'r strategaeth hon gan ei bod wedi cyrraedd diwedd ei chylch. Mae data anghydraddoldeb sgrinio yn dangos bod anghydraddoldebau parhaus o hyd o ran nifer y bobl sy'n cael eu sgrinio ar draws ardaloedd daearyddol gyda graddiant cymdeithasol nad yw'n gwella. Mae angen i'r strategaeth newydd fynd i'r afael â'r heriau a'r rhwystrau sy'n wynebu pobl sy'n manteisio ar eu cynnig sgrinio. Er mwyn deall y materion roedd angen ymgysylltiad a chyfranogiad gan randdeiliaid a phartneriaid ehangach i bennu meysydd gweithredu allweddol a blaenoriaethau.

Gwnaethon ni

Gan weithio gyda'r Hwb Gwella ac Arloesi, cynhaliodd y Tîm Ymgysylltu â Sgrinio a'r arweinydd ymgynghorol ddadansoddiad o randdeiliaid i benderfynu pwy oedd angen cymryd rhan. Yna, fe wnaeth y tîm gydlynu a hwyluso gweithdy wyneb yn wyneb a gynhaliwyd yng Nghwr y Ddinas 2 yng Nghaerdydd. Datblygwyd arolwg Microsoft cyn y cyfarfod i nodi cryfderau, bylchau, camau gweithredu a blaenoriaethau gan gyfranogwyr. Defnyddiwyd hyn fel sail ar gyfer trafodaeth mewn gweithdai bach ar draws y meysydd gweithredu allweddol. Cyd-hwyluswyd y gweithdai gan y Tîm Ymgysylltu â Sgrinio a'r Hwb Gwella ac Arloesi. Dilynwyd y gweithdy wyneb yn wyneb gan gyfres o sgyrsiau ar-lein i'r rhai nad oeddent yn gallu mynychu'n bersonol.

Gwrandawon ni ar yr hyn a ddywedodd pobl wrthym yn ystod y gweithdy ymgysylltu a nodwyd y prif faterion a blaenoriaethau. Fe wnaethon ni gyfuno hyn ag ymchwil ac enghreifftiau o

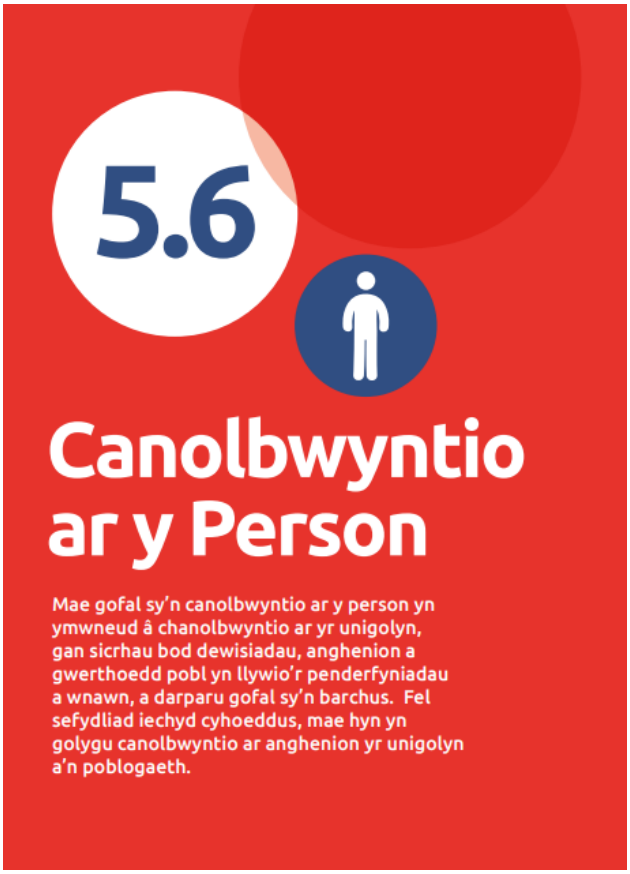
rannau eraill o'r DU i greu strategaeth ddrafft. Yna cafodd hyn ei adolygu a'i wella gan grŵp o bobl o wasanaethau cyhoeddus, elusennau a sefydliadau gwirfoddol i wneud yn siŵr ei fod yn ymarferol ac yn adlewyrchu gwahanol safbwyntiau.

Beth nesaf

Mae'r Strategaeth Tegwch Sgrinio newydd yn darparu'r cyfeiriad i bennu camau gweithredu blaenoriaeth y gellir eu cyflawni i leihau anghydraddoldebau sgrinio. Mae hyn yn cymryd dull cydweithredol, gan weithio mewn partneriaeth â byrddau iechyd gan gynnwys gofal sylfaenol a'r sector cymunedol a gwirfoddol. Drwy gynnwys partneriaid yn natblygiad y Strategaeth a defnyddio dull cyd-gynhyrchu wrth ddrafftio ac adolygu, mae yna gefnogaeth ar y cyd i fwrw ymlaen â'n camau gweithredu fel rhan o system sgrinio.

Rhoddodd y gweithdy gyfle i gysylltu ymhellach â phartneriaid cymunedol a gwirfoddol ac, yn dilyn eu hadborth, bydd Rhwydwaith Tegwch Sgrinio yn cael ei sefydlu i gryfhau perthnasoedd a sicrhau deialog gyson yn y dyfodol.

Rhannwyd yr hyn a ddysgwyd o gyflwyno'r gweithdy drwy gynhadledd yr Hwb Gwella ac Arloesi ym mis Ebrill 2026 a thynnodd sylw at fudd arolygon cyn y gweithdai i roi cyfle i bartneriaid gyfrannu a llunio'r sgyrsiau cyn y sesiwn.

Diogelu Iechyd - Rhaglen Frechu yn erbyn Clefydau Ataliadwy (VPDP)

Cefndir

Mae VPDP wedi bod yn ymgysylltu â phobl ifanc ledled Cymru ynglŷn â'u barn ar addysg a gwybodaeth am frechlynnau. Mae pobl ifanc yn dweud wrthym yn gyson eu bod eisiau dysgu am frechlynnau yn yr ysgol ac yn ymddiried yn athrawon i ddarparu'r wybodaeth hon. Mewn ymateb, cynhaliodd VPDP beilot o raglen Helwyr Heintiau Sefydliad Iechyd y Byd, rhaglen addysgol sy'n seiliedig ar gemau. Nod y peilot yw gwerthuso a yw Helwyr Heintiau yn gwella gwybodaeth am imiwneiddio ac yn nodi'r rhwystrau a'r hwyluswyr i athrawon sy'n ei chyflwyno o fewn cwricwlwm Cymru.

Y sefyllfa

Mae Helwyr Heintiau wedi cael ei threialu mewn gwledydd Ewropeaidd eraill, ac mae VPDP yn gwerthuso sut y gellir ei chyflwyno yng Nghymru. Gan weithio gyda Rhwydwaith Ysgolion Hybu Iechyd Cymru, cafodd y rhaglen ei mapio i gwricwlwm Cymru a'i lansio fel cyfnod prawf yn

2024-25, ac yna cynllun peilot dwyieithog llawn yn 2025-26. Mae mwy na 400 o bobl ifanc wedi cymryd rhan, gyda chanfyddiadau cynnar yn dangos gwell gwybodaeth am imiwneiddio, er y gallai fod angen cefnogaeth a chapasiti ychwanegol ar athrawon i gyflwyno'r rhaglen.

Gwnaethon ni

Hyrwyddwyd Helwyr Heintiau trwy amrywiaeth o randdeiliaid ac fe'i targedwyd at ddisgyblion ysgol gynradd Blwyddyn 5/6 a disgyblion ysgol uwchradd Blwyddyn 7/8. Cwblhaodd yr ysgolion a gymerodd ran gwisiau gwybodaeth cyn ac ar ôl y rhaglen a gwerthusiadau athrawon. Defnyddiwyd offeryn asesu gwybodaeth Sefydliad Iechyd y Byd i fesur newidiadau mewn dealltwriaeth, tra bod arolygon athrawon yn archwilio rhwystrau a hwyluswyr gweithredu.

Mae'r cynllun peilot yn parhau tan ddiwedd blwyddyn academaidd 2026/27, ond mae data cychwynnol yn dangos gwelliannau mewn gwybodaeth am imiwneiddio, yn enwedig mewn modiwlau sy'n ymdrin ag imiwnedd praidd a datblygu brechlynnau. Adroddodd athrawon fod y platfform yn ddeniadol ac yn cael ei dderbyn yn dda gan ddisgyblion, er nad oedd rhai ysgolion yn gallu cwblhau'r ddarpariaeth oherwydd pwysau capasiti neu newidiadau staff.

Beth nesaf

Bydd VPDP yn cwblhau gwerthusiad llawn ar ddiwedd blwyddyn academaidd 2026/27 ac yn rhannu canfyddiadau ac argymhellion gyda rhanddeiliaid. Mae tystiolaeth gynnar yn awgrymu bod Helwyr Heintiau yn gwella gwybodaeth am imiwneiddio ymhlith y grwpiau

oedran targed yng Nghymru, ond mae angen gwaith pellach i ddeall y rhwystrau a'r galluogwyr i athrawon ei chyflwyno.

Mae gwaith wedi dechrau gyda Rhwydwaith Ysgolion Hybu Iechyd Cymru i ddatblygu adnoddau gwybodaeth am frechu a gweithgareddau ystafell ddosbarth a argymhellir, gan gynnwys Helwyr Heintiau. Bydd gwaith yn y dyfodol yn canolbwyntio ar gryfhau cefnogaeth i ysgolion, casglu adborth pellach gan athrawon, blaenoriaethu modiwlau allweddol lle mae capasiti'n gyfyngedig, a nodi cyfleoedd i fynd i'r afael â gwybodaeth isel am frechlynnau a'r nifer isel sy'n cael brechlynnau ymhlith poblogaethau oedran ysgol.

Yr Uned Gwyddor Ymddygiad

Cefndir

Datblygodd Iechyd Cyhoeddus Cymru'r Cynllun Galluogi Gwell Iechyd Trwy Wyddor Ymddygiad (Tachwedd 2025) i gynyddu'r defnydd o wyddor ymddygiad ar draws y sefydliad a chyda phartneriaid. Mae'r cynllun yn seiliedig ar dystiolaeth sy'n dangos y gall gwyddor ymddygiad wella sut mae gwasanaethau, rhaglenni a pholisïau'n cael eu cynllunio a'u darparu, gan arwain at ganlyniadau iechyd gwell. Mae'n nodi blaenoriaethau ar draws saith maes gweithredu i feithrin sgiliau, cryfhau cydweithio a chynyddu effaith. Datblygwyd y cynllun drwy ymgysylltu â staff a rhanddeiliaid, ochr yn ochr ag adolygiad o'r gallu presennol ac anghenion y dyfodol. Mae hyn yn darparu sylfaen ar gyfer gwella'r defnydd o wyddor ymddygiad i gefnogi gwell iechyd yng Nghymru.

Y sefyllfa

Cyn cyflwyno'r Cynllun Galluogi, defnyddiwyd gwyddor ymddygiad mewn gwahanol ffyrdd ar draws Iechyd Cyhoeddus Cymru, gydag ansawdd a chysondeb amrywiol. Gwnaed y rhan fwyaf o'r gwaith drwy brosiectau unigol, a oedd yn aml yn cael eu llunio gan flaenoriaethau newidiol ac adnoddau cyfyngedig. Roedd hyn yn golygu na fanteisiwyd ar bob cyfle i ddefnyddio gwyddor ymddygiad yn ehangach ac yn fwy effeithiol. Wrth i ddealltwriaeth dyfu o'r rôl bwysig y mae ymddygiad yn ei chwarae mewn canlyniadau iechyd, roedd angen dull mwy cyson. Yr her oedd ymgorffori gwyddor ymddygiad ar draws y sefydliad er mwyn iddo allu gwella effeithiolrwydd, lleihau anghydraddoldebau iechyd, a chefnogi canlyniadau gwell i bobl a chymunedau yng Nghymru.

Gwnaethon ni

Cyd-gynhyrchodd Iechyd Cyhoeddus Cymru Gynllun Galluogi Gwyddor Ymddygiad i gryfhau a safoni'r defnydd o wyddor ymddygiad ar draws Iechyd Cyhoeddus Cymru, a'r system ehangach. Roedd y broses ddatblygu yn cynnwys mapio gweithgarwch presennol, nodi bylchau mewn sgiliau a galluoedd, ymgysylltu â staff a phartneriaid, ac adolygu arferion gorau rhyngwladol. Wedi'i seilio'n benodol ar y Ddyletswydd Ansawdd ac wedi'i alinio â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru), mae'r Cynllun yn darparu map llwybr clir ar gyfer gweithredu.

Mae'n canolbwyntio ar adeiladu gallu, darparu cefnogaeth ymarferol, integreiddio gwyddor ymddygiad i systemau a phrosesau, datblygu adnoddau, cryfhau ymchwil, a chynyddu eiriolaeth ac ymgysylltiad, a hynny i gyd wedi'i gefnogi gan welliant parhaus.

Tynnodd gwersi allweddol sylw at bwysigrwydd cynnwys rhanddeiliaid yn gynnar, cydbwyso uchelgais â chapasiti cyflawni, a chreu mecanweithiau i gynnal effaith.

Ffigur 1. Meysydd gweithredu galluogi

Fe wnaethon ni hefyd ganfod bod gweithredu llwyddiannus yn gofyn am newid diwylliannol yn ogystal ag arbenigedd technegol. Roedd datblygu iaith a rennir, offer ymarferol a chymorth hygyrch yn hanfodol ar gyfer cynyddu dealltwriaeth, defnydd ac effaith ar draws timau.

Beth nesaf

Yn 2026-27, byddwn yn canolbwyntio ar roi'r Cynllun ar waith a chynyddu ei effaith ar draws Iechyd Cyhoeddus Cymru a sefydliadau partner. Byddwn yn cyflwyno rhaglen strwythuredig i feithrin gwybodaeth a sgiliau gwyddor ymddygiad, ochr yn ochr ag offer ymarferol, canllawiau a chefnogaeth i helpu timau i gymhwyso gwyddor ymddygiad yn eu gwaith. Byddwn yn cryfhau trefniadau llywodraethu i nodi a blaenoriaethu cyfleoedd lle gall gwyddor ymddygiad wneud y gwahaniaeth mwyaf, gan ymgorffori gwyddor ymddygiad mewn cynllunio, darparu gwasanaethau, cyfathrebu a gweithgareddau gwella. Byddwn hefyd yn gwella gwerthuso i fesur effaith yn well, ysgogi gwelliant parhaus a chefnogi cynyddu dulliau effeithiol. Bydd partneriaethau cryfach gyda'r llywodraeth, y GIG a sefydliadau academaidd yn helpu i gynyddu cyrhaeddiad ac aliniad i'r eithaf. Bydd lleihau anghydraddoldebau iechyd yn flaenoriaeth allweddol drwy sicrhau bod gweithgareddau'n cael eu cynllunio o amgylch anghenion gwahanol bobl a chymunedau, gyda dysgu'n cael ei rannu ar draws y system ehangach.

Gwell iechyd trwy wyddor ymddygiad:

Cynllun galluogi i Gymru

GIG CYMRU NHS WALES
Iechyd Cyhoeddus Cymru
Public Health Wales

Uned Gwyddor Ymddygiad
Behavioural Science Unit

Cyfathrebu ar gyfer Rhaglen Trawsnewid Ystad y We - Strategaeth, Cyllid a Pherfformiad

Cefndir

Gyda thua 6 miliwn o ymweliadau â'r gwefannau y flwyddyn, mae mwy o bobl nag erioed yn dod i wefannau Iechyd Cyhoeddus Cymru i ddod o hyd i wybodaeth iechyd y cyhoedd ddibynadwy. O ystyried pwysigrwydd cynyddol darparu gwasanaethau digidol sy'n canolbwyntio ar brofiad y defnyddiwr, mae Iechyd Cyhoeddus Cymru wedi ymgymryd â gwelliant sefydliadol o'i ystad y we, gan gwmpasu dros 15 o wefannau ar gyfer y cyhoedd i roi defnyddwyr wrth wraidd popeth a wnawn. Mae hyn wedi gwella'r profiad digidol ac ansawdd cynnwys i ddefnyddwyr ac yn darparu gwell cefnogaeth i'r amrywiaeth eang o wasanaethau a swyddogaethau a ddarparwn.

Y sefyllfa

Canfu cyfnod darganfod a gynhaliwyd yn 2023 fod ystad y we Iechyd Cyhoeddus Cymru yn anghyson, bod ganddi reolaethau ansawdd amrywiol a bod ganddi gydymffurfiaeth annigonol â

Safonau'r Gymraeg a gofynion hygyrchedd. Roedd dros 15 o safleoedd yn cael eu rheoli ar draws saith platfform technegol gwahanol, heb unrhyw brosesau, egwyddorion dylunio na llywodraethu cyffredin. I fynd i'r afael â hyn, ceisiodd y Tîm Trawsnewid y We ddeall anghenion a nodau defnyddwyr, gan roi defnyddwyr wrth wraidd pob rhan o'r newid. Y nod oedd symleiddio cyfanswm y safleoedd, eu dwyn i gyd i un platfform technegol a chreu prosesau a rheolaethau ansawdd cyffredin i wella profiad y defnyddiwr ac i fodloni ein gofynion cyfreithiol a rheoleiddiol.

Gwnaethon ni

Mae'r rhaglen yn llawer mwy na thrawsnewidiad digidol. Mae'n newid busnes sylweddol ac mae'n effeithio ar bob tîm ar draws y sefydliad. Rydym wedi cyflwyno:

• ailddatblygu prif wefan Iechyd Cyhoeddus Cymru yn llwyr ar blatfform newydd, ynghyd â symud yr holl gynnwys o sawl safle i un lleoliad

• safleoedd newydd â brand ar gyfer Helpa Fi i Stopio, Pwysau Iach Byw'n Iach, Cymru Iach ar Waith, Prosiect Cyffuriau Newydd ac Adnabod Sylweddau Newydd Cymru (WEDINOS).

• safonau Dylunio cynnwys a ffyrdd newydd o weithio: Darparu canllawiau clir ar gyfer pob datblygiad cynnwys yn y dyfodol a gwell llywodraethu, sicrhau ansawdd a chydymffurfiaeth â Safonau'r Gymraeg a gofynion hygyrchedd

• dyluniad Datblygu Systemau: Sicrhau cysondeb mewn cydrannau fel penawdau, botymau a chorff y testun

• Cymuned Ymarfer: i gefnogi ac uwchsgilio crewyr cynnwys ar draws timau

• pensaernïaeth gwybodaeth newydd, sy'n canolbwyntio ar y defnyddiwr. Mae hyn yn rhoi'r profiad gorau i'n defnyddwyr o ddod o hyd i'r wybodaeth sydd ei hangen arnynt a'i chael, ac mae hefyd yn gwella ansawdd, llywodraethu a chydymffurfiaeth.

Beth nesaf

Ar ôl symud ymlaen trwy'r cyfnodau dysgu, profi a mireinio, bydd y Rhaglen Trawsnewid y We yn symud i'w chau yn Chwarter 2 o 2026-27, a bydd ystad y We yn cael ei rheoli fel Cynnyrch Digidol o hynny ymlaen. Dyma fydd y gwasanaeth digidol cyntaf a fydd yn cael ei reoli yn y ffordd hon ar gyfer Iechyd Cyhoeddus Cymru, gan ddod ag agwedd allweddol o'n Strategaeth Data a Digidol yn fyw.

Rhwydweithio Cydweithwyr Newydd - Pobl a Datblygu Sefydliadol (POD)

Cefndir

Mae Iechyd Cyhoeddus Cymru yn cynnal digwyddiadau Rhwydweithio Cydweithwyr Newydd dair gwaith y flwyddyn. Mae'r digwyddiadau hyn yn rhan o'n rhaglen Ymsefydlu Corfforaethol ac yn helpu staff newydd i ddysgu rhagor am y sefydliad, cwrdd â chydweithwyr, a deall ein diwylliant. Fel rhan o waith ehangach i wella'r profiad sefydlu, tynnodd adborth sylw at anghysondeb a gweledded cyfyngedig ar draws y sefydliad. Rhoddodd hyn gyfle i gryfhau

ymgysylltiad, gwella cysondeb, a helpu cydweithwyr i feithrin ymdeimlad cryfach o berthyn o'r cychwyn cyntaf.

Y sefyllfa

Mae'r digwyddiadau hyn yn helpu cydweithwyr newydd i ymgartrefu yn Iechyd Cyhoeddus Cymru drwy roi dealltwriaeth gliriach iddynt o sut rydym yn cefnogi pobl yng Nghymru i fyw bywydau hirach ac iachach. Maent hefyd yn helpu cydweithwyr i gysylltu â'n Strategaeth Hirdymor, gweld sut mae eu rôl eu hunain yn cyfrannu at ein gwaith, deall ein gwerthoedd yn ymarferol, ac adeiladu perthnasoedd â phobl ar draws y sefydliad.

Pam mae hyn yn bwysig? Mae rhaglen ymsefydlu wedi'i chynllunio'n dda yn bwysig gan ei bod yn hybu ymgysylltiad, boddhad swydd a chadw staff, gan gefnogi llesiant drwy helpu pobl i deimlo eu bod yn cael croeso, eu bod yn wybodus ac yn gysylltiedig yn gynnar. Mae adnewyddu'r digwyddiad yn sicrhau bod y profiad ymsefydlu yn parhau i adlewyrchu ein diwylliant a'n blaenoriaethau, gan helpu cydweithwyr i ddechrau gydag eglurder, hyder ac ymdeimlad o berthyn.

Gwnaethon ni

Fe wnaethon ni weithio gyda'r Hwb Gwella ac Arloesi i fapio'r cyflwr presennol a'r dyfodol gan ddefnyddio diagramau sbardunau, gan gymhwyso cylchoedd gwella a mewnwelediadau ymddygiadol i arwain yr ailgynllunio. Roedd y newidiadau'n cynnwys ychwanegu stondinau marchnad ac arddangosfeydd tîm 15 munud, gyda phob maes yn cymryd rhan yn weithredol. Fe wnaethon ni gynnwys rhanddeiliaid drwy gyfathrebu a gweithdai clir a strwythuredig. Helpodd hyn i feithrin cefnogaeth i'r gwaith ac annog pobl i rannu syniadau creadigol.

Y prif heriau oedd annog ymgysylltiad, cefnogi newid ymddygiad, a rheoli pwysau capasiti. Aethom i'r afael â'r rhain drwy gynnwys ein Tîm Gweithredol, defnyddio gwyddor ymddygiad, cyfathrebu'n glir, a gweithio ar y cyd. Lansiwyd y digwyddiad wedi'i ailgynllunio ym mis Ebrill 2026 a derbyniodd ymgysylltiad cryf ac adborth cadarnhaol.

Un peth allweddol a ddysgwyd oedd bod ymddygiad ac ymgysylltiad yr un mor bwysig â phroses, a bod cyfathrebu clir a chydweithio yn sbarduno llwyddiant.

Beth nesaf

Byddwn yn parhau i weithio gyda'r Hwb Gwella ac Arloesi i wreiddio gwelliannau ac adeiladu arnynt drwy gydol 2026-27. Mae hyn yn cynnwys adolygu adborth, mireinio'r dull ar gyfer digwyddiad mis Gorffennaf, a datblygu cynllun mesur clir i olrhain effaith a chefnogi gwelliant parhaus.

Byddwn yn parhau i ganolbwyntio ar greu profiad ymsefydlu cyson o ansawdd uchel sy'n helpu pob cydweithiwr newydd i deimlo'n gysylltiedig, yn hyderus, ac yn barod i gyfrannu, gyda chyfranogiad gweithredol o bob cwr o'r sefydliad.

Ochr yn ochr â hyn, byddwn yn datblygu ymhellach dudalennau ac adnoddau sefydlu corfforaethol a rennir yn ein mewnrwyd gan ddefnyddio mewnwelediadau gan gydweithwyr newydd. Byddwn hefyd yn dechrau cryfhau dulliau ymsefydlu lleol i gefnogi mwy o gysondeb ar draws timau a chyfarwyddiaethau, gan sicrhau bod gan bob cydweithiwr ddechrau cadarnhaol a chydlynol i'w taith yn Iechyd Cyhoeddus Cymru.

Mynd i'r Afael â Diabetes Gyda'n Gilydd (TDT)

Cefndir

Mae nifer yr achosion o ddiabetes yng Nghymru yn parhau i gynyddu, gyda dros 230,000 o oedolion wedi'u heffeithio a niferoedd sylweddol heb gael diagnosis. Yn seiliedig ar ymchwil, tystiolaeth ac ymgysylltiad, cynlluniwyd y Rhaglen Mynd i'r Afael â Diabetes Gyda'n Gilydd (TDT) i gau'r bwlch rhwng yr hyn sydd ei angen ar bobl a'r hyn maen nhw'n ei dderbyn ar hyn o bryd. Mae TDT wedi blaenoriaethu atal trwy gyfathrebu cenedlaethol. Defnyddiodd yr ymgyrch Know Your Risk ymgysylltiad aml-sianel i hyrwyddo offeryn Know Your Risk Diabetes UK, gan alluogi adnabod cynnar a newid ymddygiad. Mae data cynnar yn dangos ymgysylltiad cryf, gyda 96.92% o ddefnyddwyr yn rhyngweithio â'r offeryn risg a 17% yn symud ymlaen i gefnogaeth atal strwythuredig.

Y sefyllfa

Un bwlch allweddol a nodwyd oedd ymwybyddiaeth gyhoeddus isel o risg diabetes ac ymgysylltiad cyfyngedig â llwybrau atal, yn enwedig ymhlith cymunedau dan anfantais. Roedd stigma a diffyg gwybodaeth hygyrch yn rhwystrau i adnabod ac ymyrryd yn gynnar. Roedd modelau traddodiadol a arweinir gan wasanaethau yn dibynnu ar unigolion yn cyflwyno i leoliadau gofal iechyd, gan golli poblogaethau mawr sydd mewn perygl. Tynnodd Diabetes UK Cymru sylw at yr angen am gyfathrebu cynaliadwy, sy'n wynebu'r cyhoedd, i wella dealltwriaeth, lleihau stigma a chefnogi newid ymddygiad ar raddfa fawr.

Gwnaethon ni

Cynhaliodd TDT ymgyrch genedlaethol, aml-sianel yn cyfuno cyfryngau darlledu, ymgysylltu cymunedol a llwybrau digidol i ysgogi ymwybyddiaeth a gweithredu. Cyrhaeddodd yr ymgyrch hon hyd at 70% o boblogaeth Cymru drwy'r teledu a thros 100,000 o wrandawyr fesul rhaglen radio, ochr yn ochr â hysbysebu awyr agored wedi'i dargedu mewn ardaloedd risg uchel.

Roedd prif dudalen rhyngrwyd ddigidol ganolog yn cyfeirio defnyddwyr at offeryn Know Your Risk Diabetes UK a chymorth pellach. Mae data cynnar yn dangos ymgysylltiad o ansawdd uchel (96.92% yn rhyngweithio â'r offeryn; 100% yn cwblhau mynediad at y rhaglen atal), sy'n dynodi bwriad cryf ymhlith defnyddwyr. Cydnabu cymeradwyaeth allanol gan Diabetes

UK Cymru gyfathrebu'r rhaglen fel cryfder allweddol, gan dynnu sylw at ei rôl wrth godi ymwybyddiaeth, lleihau stigma a chefnogi newid ymddygiad. Mae dysgu'n dangos, er bod y traffig cyffredinol yn gymedrol, fod y rhai a gyrhaeddwyd wedi'u cymell yn fawr, gan ddangos bod angen ymgyrchoedd parhaus, ailadroddus i gyflawni effaith ar lefel y boblogaeth.

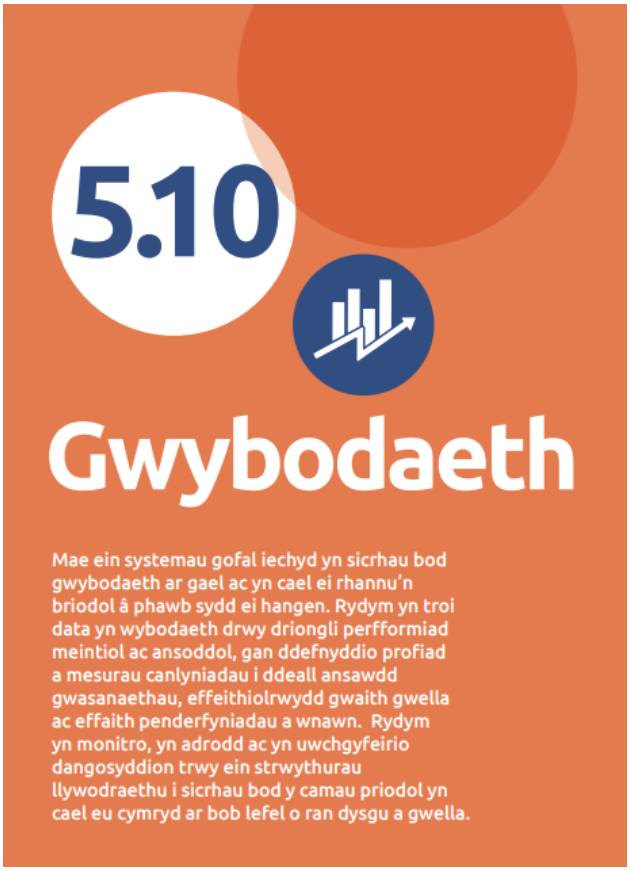
Beth nesaf

Gan adeiladu ar lwyddiant cynnar, bydd TDT yn cynyddu gweithgarwch atal trwy ymgyrchoedd cenedlaethol parhaus, gan integreiddio llwybrau digidol, ymgysylltu cymunedol ac allgymorth wedi'i dargedu at grwpiau dan anfantais. Bydd ffocws allweddol ar gryfhau'r "drws ffrynt" i atal

drwy ehangu mynediad at Know Your Risk a'i chysylltu'n uniongyrchol ag ymyriadau strwythuredig fel Rhaglen Atal Diabetes Cymru Gyfan.

Mae cynlluniau ar gyfer y dyfodol yn cynnwys datblygu dulliau arloesol i symud o ymwybyddiaeth i weithredu, lleihau rhwystrau a gwella adnabod cynnar. Bydd cydweithio parhaus â phartneriaid, gan gynnwys Diabetes UK Cymru, yn sicrhau bod negeseuon yn parhau i ganolbwyntio ar y claf ac yn seiliedig ar dystiolaeth. Bydd y rhaglen hefyd yn cryfhau'r broses werthuso, gan gipio cyrhaeddiad llawn yr ymgyrch ar draws y cyfryngau a phlatfformau cymdeithasol i ddangos effaith yn well a chefnogi buddsoddiad hirdymor mewn atal ar raddfa fawr.

System Gwyliadwriaeth Amser Real Hunanladdiad Tybiedig (RTSSS)

Cefndir

Mae system Gwyliadwriaeth Amser Real Hunanladdiad Tybiedig (RTSSS) wedi bod yn casglu data ar hunanladdiadau tybiedig ers mis Ebrill 2022. Mae tri adroddiad gwyliadwriaeth blynyddol wedi'u cyhoeddi hyd yn hyn, ac mae monitro misol yn digwydd gyda rhanddeiliaid allweddol ym maes atal hunanladdiad. Gyda dros dair blynedd o ddata ar gael bellach, mae'n bosibl asesu dibynadwyedd y set ddata a nodi cyfleoedd i wella ansawdd yn y dyfodol.

Y sefyllfa

Yn RTSSS dydyn ni ddim yn gwybod:

• Faint o hunanladdiadau tybiedig a gadarnhawyd wedi hynny fel hunanladdiadau gan Grwner.

• Faint o hunanladdiadau a nodwyd, a faint a fethwyd gan RTSSS.

Bydd gwybod hyn yn ein helpu i benderfynu pa mor ddefnyddiol a dibynadwy yw'r system a rhoi adborth i ddefnyddwyr.

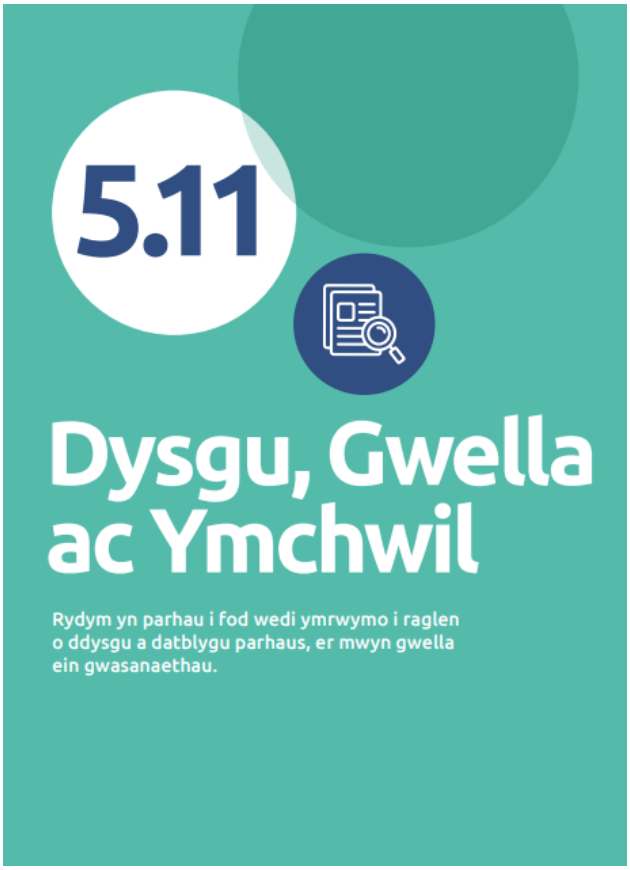
Bydd deall nodweddion achosion a gadarnhawyd a na chadarnhawyd fel hunanladdiadau yn helpu i fireinio meini prawf cynnwys, megis mathau penodol o farwolaethau cyffuriau neu ffactorau sy'n seiliedig ar leoliad. Bydd deall nodweddion achosion a fethwyd hefyd yn helpu i nodi sut y gellir eu cofnodi yn y dyfodol.

Gwnaethon ni

Fe wnaethon ni gysylltu data RTSSS â data'r Swyddfa Ystadegau Gwladol i bennu canlyniadau hunanladdiadau a amheuir a nodi marwolaethau hunanladdiad nad ydynt wedi'u cofnodi yn RTSSS. Unwaith y bydd y dadansoddiad wedi'i gwblhau, byddwn yn deall yn well pa mor effeithiol yw'r system bresennol a lle gellir gwneud gwelliannau. Bydd hyn yn helpu i sicrhau bod RTSSS yn darparu'r data mwyaf dibynadwy a defnyddiol posibl i weithwyr proffesiynol atal hunanladdiad yng Nghymru ac yn cefnogi ymdrechion i leihau marwolaethau trwy hunanladdiad.

Beth nesaf

Pan fydd y gwaith hwn wedi'i gwblhau, byddwn yn defnyddio'r canfyddiadau i wella casglu data ac i fynd i'r afael â bylchau o fewn system RTSSS. Byddwn yn ailadrodd yr ymarfer hwn yn rheolaidd i gefnogi gwelliant parhaus a datblygu'r system wyliadwriaeth fwyaf effeithiol a dibynadwy posibl.

Mynegeion Iechyd y Boblogaeth Iechyd y Geg ar gyfer Cymru

Cefndir

Mae Cymru yn genedl Marmot. Mae hyn yn golygu bod Cymru yn mabwysiadu gofyniad deddfwriaethol i leihau gwahaniaethau iechyd y gellir eu hosgoi rhwng gwahanol grwpiau poblogaeth a chymunedau. Fodd bynnag, mae iechyd deintyddol yn dal i fod yn llawer gwaeth i rai grwpiau ac ardaloedd nag eraill. Mae pobl sy'n byw mewn ardaloedd mwy difreintiedig yn fwy tebygol o gael clefyd deintyddol, mynediad gwaeth at ofal deintyddol, a chanlyniadau iechyd y geg gwaeth. Er mwyn lleihau'r gwahaniaethau annheg hyn, mae angen i Gymru ddefnyddio data a thystiolaeth dda i gynllunio gwasanaethau atal a deintyddol. Dylid canolbwyntio adnoddau lle mae'r angen mwyaf, fel y gall adnoddau cyfyngedig ar gyfer atal a gofal gefnogi'r bobl a'r cymunedau yr effeithir arnynt fwyaf yn well.

Y sefyllfa

Mae gan Gymru wybodaeth ddefnyddiol eisoes am iechyd y geg a gwasanaethau deintyddol. Fodd bynnag, nid yw'r wybodaeth hon yn cael ei defnyddio mor llawn ag y gallai eto. Ar hyn o bryd, nid yw data'n cael ei gasglu'n rheolaidd i ddangos a all pobl gael mynediad teg at ofal deintyddol, a yw gofal yn gweithio'n dda, neu a yw canlyniadau'n gwella. Gallai cysylltu data deintyddol â gwybodaeth iechyd a gofal cymdeithasol ehangach ein helpu i ddeall anghenion pobl yn well mewn ffordd fwy cyfannol a gwella cynllunio gwasanaethau deintyddol, gan gynnwys dyrannu adnoddau. Mae angen datrys materion cyfreithiol a llywodraethu gwybodaeth o hyd er mwyn gallu cysylltu a defnyddio data yn ddiogel ac yn briodol.

Gwnaethon ni

Yn 2024, cynhaliodd y tîm Iechyd Deintyddol Cyhoeddus weithdai gyda phartneriaid i ddatblygu set o fesurau iechyd y geg ar gyfer y boblogaeth yng Nghymru. Roedd y bobl a gymerodd ran yn cynnwys Cyfarwyddwyr Iechyd y Cyhoedd a Gofal Sylfaenol, cynrychiolwyr byrddau iechyd, Addysg a Gwella Iechyd Cymru, academyddion, a Llywodraeth Cymru. Yna cysylltwyd y mesurau hyn â meysydd Dyletswydd Ansawdd, megis diogelwch, amseroldeb, effeithiolrwydd, effeithlonrwydd, tegwch a gofal sy'n canolbwyntio ar y person.

Bu'r tîm hefyd yn gweithio gyda chydweithwyr llywodraethu gwybodaeth Iechyd Cyhoeddus Cymru ac Awdurdod Gwasanaethau Busnes y GIG. Arweiniodd hyn at Gytundeb Rhannu Data, sy'n caniatáu dadansoddi a rhannu data gweithgarwch deintyddol dienw'r GIG gyda byrddau iechyd a Llywodraeth Cymru i lywio eu cynllunio a'u polisi.

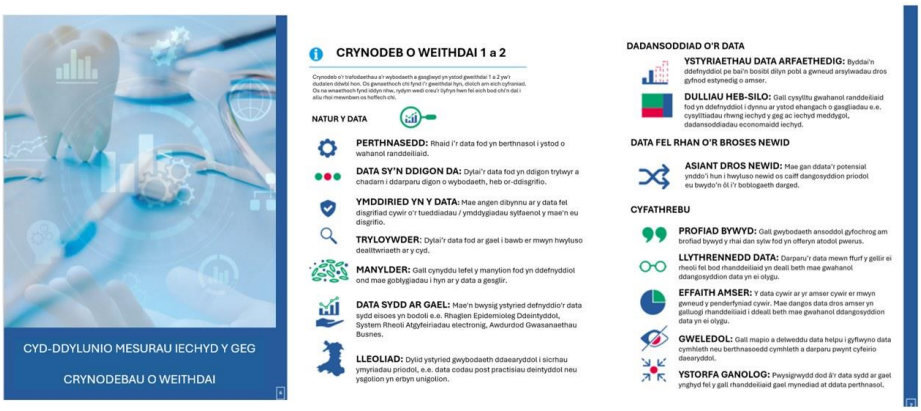
Mae'r tîm bellach yn gweithio gyda Llywodraeth Cymru, Iechyd a Gofal Digidol Cymru, ac Awdurdod Gwasanaethau Busnes y GIG i ddeall beth sydd ei angen i gysylltu data deintyddol â data iechyd a gofal ehangach yn ddiogel ac yn gyfreithlon.

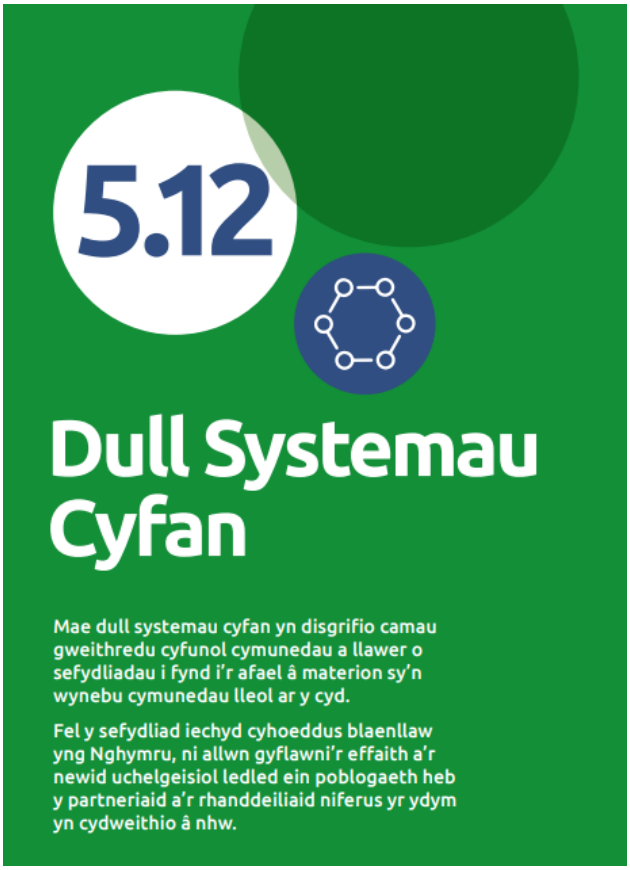
Bydd angen cysylltu data a dadansoddiadau i nodi cyfleoedd i ddarparu gofal sylfaenol a chymunedol cydgysylltiedig ataliol gan gynnwys gofal deintyddol a monitro gwelliannau a gwerthuso llwyddiannau unrhyw newidiadau a wnaed.

Beth nesaf

Mae'r tîm Iechyd Deintyddol Cyhoeddus wedi gofyn i Lywodraeth Cymru ystyried cyhoeddi Cyfarwyddyd Gweinidogol i egluro pa sefydliad yw'r rheolwr data a'r prosesydd data pan ddefnyddir data deintyddol at wahanol ddibenion. Unwaith y bydd y prosesau cyfreithiol a llywodraethu gwybodaeth yn glir, gallai'r gwaith hwn helpu Cymru i adeiladu system ddeintyddol ddysgu yng Nghymru. Bydd yn haws deall sut mae gwahanol grwpiau'n defnyddio neu ddim yn defnyddio gwasanaethau deintyddol y GIG a sut mae hyn yn cysylltu ag anghenion iechyd a gofal ehangach, er enghraifft ymhlith plant ifanc, pobl hŷn â chlefydau cronig lluosog, a phobl sy'n byw mewn ardaloedd difreintiedig.

Efallai y bydd cynnydd yn arafach oherwydd bod sefydliadau partner yn delio â phwysau gweithredol, gan gynnwys gweithredu'r contract deintyddol newydd yng Nghymru. Fodd bynnag, mae angen mawr am gymhwyso dull iechyd y boblogaeth mewn deintyddiaeth i wella ansawdd a gwerth gofal deintyddol yng Nghymru.

Penderfynyddion Ehangach Iechyd

Cefndir

Mae Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus (BGCau) yn dod â sefydliadau ynghyd i wella llesiant eu cymunedau, gan gynnwys iechyd, anghydraddoldeb, a'r amgylchedd lleol, o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru).

Mae'r rhaglen Llunio Lleoedd ar gyfer Llesiant yng Nghymru (SPWW), a gynhelir gan Iechyd Cyhoeddus Cymru, yn meithrin sgiliau fel y gall BGCau weithio'n wahanol drwy gymhwyso meddwl trwy systemau (dull datrys problemau). Mae hyn yn helpu gwasanaethau i uno eu hymdrechion, canolbwyntio ar yr hyn y gallant ei newid ac ystyried achosion sylfaenol heriau cymhleth er mwyn gwella canlyniadau i gymunedau.

Llunio Lleoedd
ar gyfer Llesiant yng Nghymru
Shaping Places
for Well-being in Wales

Y sefyllfa

Canfu'r rhaglen nad oedd rhai o'r amodau sydd eu hangen er mwyn i BGCau fod yn effeithiol ar waith yn gyson ledled Cymru. Er enghraifft, nid oedd gwaith rhwng sefydliadau bob amser wedi'i gysylltu'n dda, gellid cryfhau cyfleoedd ar gyfer atebolrwydd a chraffu, ac nid oedd dysgu am yr hyn a weithiodd yn dda, a'r hyn na weithiodd, bob amser yn cael ei rannu rhwng BGCau. Roedd llawer o'r heriau hyn yn gyffredin ledled Cymru.

O ganlyniad, weithiau collwyd cyfleoedd i wella iechyd a llesiant, sy'n golygu nad oedd cymunedau bob amser yn gweld y budd llawn o sefydliadau'n cydweithio ar y materion sydd bwysicaf i'w bywydau beunyddiol.

Gwnaethon ni

Daeth Iechyd Cyhoeddus Cymru â phartneriaid ynghyd i ddod o hyd i ffyrdd ymarferol o gynyddu effaith y BGC. Gan ddefnyddio offeryn meddwl trwy systemau (y Model System Hyfyw), fe wnaethom archwilio rhwystrau cenedlaethol a lleol a nodi blaenoriaethau cyffredin. Byddai gwaith y rhaglen, sy'n ymgysylltu ag 11 o'r 13 BGC ledled Cymru, yn gyfyngedig heb fynd i'r afael â'r rhwystrau hyn.

Fe wnaethon ni greu'r Grŵp Cynnydd Cryfhau BGC cenedlaethol gyda Llywodraeth Cymru a Swyddfa Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol, gan ganolbwyntio ar: monitro a gwerthuso, cyfathrebu a gweledded a mannau dysgu.

Mae hyn wedi gwella cydgysylltu rhwng partneriaid cenedlaethol ac wedi creu blaenoriaethau cyffredin ar gyfer gweithredu mwy effeithiol gan y BGC. Mae BGCau yn dechrau profi ffyrdd newydd o fesur newid, gan eu helpu i ddangos eu heffaith ar

gymunedau yn well. Mae'r gwaith hefyd wedi cryfhau arweinyddiaeth a darparu cyfeiriad cliriach, gan alluogi dulliau mwy cyson a chydgysylltiedig ledled Cymru.

Yn y pen draw, bydd cymunedau'n profi gwasanaethau wedi'u cysylltu'n well a gwelliannau wedi'u targedu yn seiliedig ar ble gall y BGC gael yr effaith fwyaf ar lesiant.

Beth nesaf

Mae'r gwaith hwn eisoes wedi dylanwadu ar feddwl cenedlaethol, gan gyfrannu at argymhellion i gryfhau craffu ar y BGC yn yr ymchwiliad ôl-ddeddfwriaethol i Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol.

Bydd y camau nesaf yn canolbwyntio ar adeiladu ar gynnydd cynnar a chefnogi BGCau i gyflawni effaith gliriach ar gymunedau, gan gynnwys:

• gweithdy cenedlaethol i helpu BGCau i fesur a dangos yn well sut mae eu gwaith yn gwella bywydau pobl

• cryfhau mannau dysgu fel y gall partneriaid rannu beth sy'n gweithio a chyflymu cynnydd

• datblygu a rhannu dulliau clir ar gyfer craffu effeithiol.

Gyda'i gilydd, bydd hyn yn helpu BGCau i weithio'n fwy cyson, gwella atebolrwydd, a chyflawni gwelliannau mwy gweladwy a chydgysylltiedig i gymunedau ledled Cymru.

Parodrwydd am Argyfyngau, Gwydnwch ac Ymateb (EPRR)

Cefndir

Datblygodd Iechyd Cyhoeddus Cymru Drefniadau Ymateb i'r Pandemig (V1.0) i sicrhau cydymffurfiedd â Deddf Argyfyngau Sifil 2004 a chryfhau ei allu fel ymatebydd Categori 1 (sefydliadau wrth wraidd yr ymateb i'r rhan fwyaf o argyfyngau e.e. y gwasanaethau brys, awdurdodau lleol, cyrff y GIG).

Mae'r fframwaith yn darparu strwythur cynhwysfawr ar gyfer parodrwydd, ymateb ac adferiad ar gyfer pandemig, gan gyd-fynd â Chynllun Ymateb i Argyfwng Iechyd Cyhoeddus Cymru a threfniadau amlasiantaeth cenedlaethol.

Mae'n ymgorffori dysgu helaeth o COVID-19, adolygiadau edrych yn ôl mewnol, Cyfres Ddysgu COVID-19 Iechyd Cyhoeddus Cymru, ac Ymarfer Pegasws (efelychiad ymateb i bandemig y DU). Mae'r fframwaith yn trosi'r dystiolaeth hon yn systemau gorchymyn a

rheoli wedi'u mireinio, swyddogaethau celloedd gweithredol, trothwyon actifadu, modelau gweithlu, a systemau gwneud penderfyniadau sy'n seiliedig ar ddata i wella gwydnwch ac effeithiolrwydd sefydliadol.

Y sefyllfa

Ar ôl y pandemig, cydnabu Iechyd Cyhoeddus Cymru yr angen i gryfhau'r ffordd y trefnodd a'r ffordd y cyflwynodd ei ymateb i'r pandemig. Deilliodd y dysgu o fylchau a nodwyd yn ystod COVID-19 mewn eglurder gorchymyn a rheoli, prosesau gwneud penderfyniadau, llwybrau cyfathrebu, cynaliadwyedd y gweithlu, a systemau gwyliadwriaeth a data. Roedd y trefniadau presennol yn gofyn am fwy o gydlyniant, y gallu i dyfu yn unol â'r anghenion a chysoni ar draws swyddogaethau.

Yna cafodd y trefniadau eu hailgynllunio yn dilyn dysgu helaeth o sesiynau dadansoddi mewnol, Cyfres Ddysgu COVID-19 Iechyd Cyhoeddus Cymru, ac Ymarfer Pegasws (efelychiad ymateb i bandemig y DU), gan greu fframwaith mwy cadarn ar gyfer pob perygl wedi'i alinio â strwythurau ymateb cenedlaethol ac amlasiantaeth.

Gwnaethon ni

Datblygwyd Fersiwn 01 o'r Trefniadau Ymateb i'r Pandemig drwy ailgynllunio a phrofi strwythuredig.

Galluogodd hyn Iechyd Cyhoeddus Cymru i fireinio a dilysu ei ddull, gan arwain at fodel gorchymyn a rheoli cryfach (Grwpiau Ymateb Strategol a Thactegol, a Chelloedd Gweithredol), gwell cydgysylltu a llwybrau gwneud penderfyniadau cliriach. Gwnaed gwelliannau hefyd i fodelau gweithlu, gan gynnwys capasiti ymchwydd a chynaliadwyedd, ac i weithgareddau digidol, data a gwyliadwriaeth.

Pwysleisiodd dysgu allweddol bwysigrwydd un llais sefydliadol, cofnodi penderfyniadau cadarn, llwybrau tasgau clir, a systemau gwybodaeth. Mae'r newidiadau hyn wedi gwella ymwybyddiaeth o sefyllfaoedd, cysondeb cyfathrebu, a gallu Iechyd Cyhoeddus Cymru i gyflawni camau gweithredu amserol, sy'n seiliedig ar dystiolaeth ac yn gydlynol yn ystod ymateb i bandemig.

Beth nesaf

Un garreg filltir allweddol fu cyflawni llwyddiannus Ymarfer ANADL, digwyddiad gwydnwch mewnol yn dangos Trefniadau Ymateb i Ddigwyddiadau Mawr a Phandemig Iechyd Cyhoeddus Cymru, gan roi sicrwydd o allu gweithredol a nodi meysydd pellach i'w mireinio.

Y ffocws ar gyfer 2026-27 yw gweithredu a gwreiddio Fersiwn 01 yn llawn ar draws Iechyd Cyhoeddus Cymru. Mae hyn yn cynnwys darparu datblygiad gweithlu strwythuredig, hyfforddiant ymchwydd (cynyddu gweithrediadau'n gyflym) a rhaglenni ymarfer i sicrhau parodrwydd staff, ochr yn ochr â chryfhau mecanweithiau sicrwydd.

Rhoddir blaenoriaeth i alinio a chyflwyno systemau digidol, gan gynnwys rheoli achosion, pennu tasgau, adrodd sefyllfaol, ac offer cofnodi penderfyniadau. Cynhelir gwelliant parhaus trwy adolygu rheolaidd, gan ymgorffori tystiolaeth sy'n dod i'r amlwg, datblygiadau polisi, a dysgu o ymarferion yn y dyfodol a digwyddiadau yn y byd go iawn, gan sicrhau gwydnwch sefydliadol cynaliadwy.

6. Sylwadau i Gloi

Gobeithiwn eich bod wedi mwynhau ein Hadroddiad Blynyddol Dyletswydd Ansawdd 2025-26 a'r trosolwg o'n taith Ansawdd. Mae'r adroddiad wedi'i ddatblygu drwy ymgorffori adborth gan wahanol randdeiliaid, gan gynnwys aelodau'r cyhoedd, o adroddiadau blaenorol. Mae'r dull hwn yn cefnogi ein huchelgais i barhau i wella fel sefydliad sy'n gwrando ac yn dysgu.

Mae lled a dyfnder yr astudiaethau achos yn tynnu sylw at ein cyflawniadau a'n huchelgeisiau ond maent hefyd yn adlewyrchu gwaith ac ymroddiad eithriadol ein staff ochr yn ochr â'n partneriaid, yn ystod cyfnod hynod brysur a heriol yng Nghymru. Rydym wedi parhau i esblygu ac aeddfedu fel sefydliad i fod mor effeithiol â phosibl, gyda ffocws pendant ar ansawdd a gwelliant i gyflawni ein blaenoriaethau hirdymor.

Rydym yn cydnabod yr heriau a wynebwn yn y dyfodol ac nad ydym bob amser yn gwneud pethau'n iawn ac yn cyflawni'r safonau y dylem eu cyflawni. Fodd bynnag, fel sefydliad sy'n canolbwyntio ar ddysgu a gwella, byddwn yn ymdrechu i barhau i wella ansawdd ein gwasanaethau. Byddwn yn parhau i ddefnyddio'r 12 Safon Ansawdd a'n System Rheoli Ansawdd i ganoli ein gwaith dyddiol a'n strategaeth a'n gweledigaeth ar gyfer Cymru iachach, gan gyflawni rhagoriaeth ym mhopeth a wnawn.

Rydym yn cydnabod y bydd cyflawni'r gwelliannau hyn yn gofyn i ni feddwl a gweithio'n wahanol. Byddwn yn gweithio ar draws ffiniau sefydliadol a phroffesiynol, wedi'n hymrwymo nid yn unig i gydweithio ond hefyd i wrando ar ein staff, rhanddeiliaid a'r cyhoedd. Drwy groesawu adborth, dysgu o brofiad a cheisio cyfleoedd i wella, byddwn yn sbarduno newid ystyrlon a pharhaol.

Bydd ymrwymiad, proffesiynoldeb ac ymdrechion ar y cyd ein staff yn hanfodol i'n llwyddiant. Drwy harneisio eu harweinyddiaeth a'u hymdrech, byddwn yn adeiladu ar y cynnydd a wnaed hyd yma, yn ymateb yn hyderus i heriau sy'n dod i'r amlwg, ac yn manteisio ar y cyfleoedd a fydd yn ein helpu i wella canlyniadau yn y blynyddoedd i ddod.

Diolch o galon i bawb sydd wedi cyfrannu at yr adroddiad hwn ac i chi, ein poblogaeth, am gymryd yr amser i'w ddarllen a chefnogi ein gwaith.

Diolch!